

T.C
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

NİĞDE İLİNDE GÖREVLİ BEDEN EĞİTİMİ
ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ TÜKENMİŞLİK
DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
ŞAKİR YETKİN ÖZKAN

NİĞDE-2007

T.C
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

NİĞDE İLİNDE GÖREVLİ BEDEN EĞİTİMİ
ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ TÜKENMİŞLİK
DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Şakir Yetkin ÖZKAN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Serkan İBİŞ

NİĞDE-2007

ÖZET

Bu araştırma Niğde ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliklerini farklı değişkenler açısından incelemek amacıyla ele alınmıştır. Araştırmanın evrenini Niğde ilinde görev yapan 144 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise bu evrenden tesadüfi yöntemle seçilen 82 beden eğitimi öğretmeninden oluşmaktadır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan anketler 82 beden eğitimi öğretmenine (Ek-1) dağıtılmıştır. Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgi formudur ve 16 sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde öğretmenlere, yaş, cinsiyet, medeni durum, hizmet süresi, ek iş yapma durumu, yaşanan çevreden memnun olma gibi sosyo-demografik sorular yöneltilmiştir. İkinci bölüm ise Maslach'ın tükenmişlik envanteridir. Bu formların gözlem altında uygulanmasının sonucunda elde edilen veriler bilgisayarda SPSS programı yardımıyla analiz edilmiştir. Çalışmada öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerinden, cinsiyet, medeni durum, hizmet süresi, gelir düzeyi ve yaşanan sosyal çevreden memnun olma durumuna göre tükenmişliğin değişiminin tespit etmek amaçlanmıştır. Veri grupları arasındaki tükenmişlik ilişkisinin incelenmesi amacıyla, veri grubu sayısı 2 olduğunda t testi, 2'den fazla olduğunda tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Araştırma verilerini analizi sonucunda, bulgular bazı durumlarda yönlendirici olmasına rağmen, istatistiksel açıdan bu sosyo-demografik özelliklere göre tükenmişlikler arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Ancak örneklem grubunun genel tükenmişlik (GT) düzeyinin oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir. Analizden elde edilen bulgulara göre; çalışma süresinde görülen duygusal tükenmişlik alt boyutundaki tükenmede, 6-10 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin %30'unun tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir. Cinsiyete göre duygusal ve kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik incelendiğinde, bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha fazla tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir. Yaşadılan sosyal çevreden memnun olan öğretmenlerin %32'si kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşarken, memnun olmayan öğretmenlerin %35'i tükenmişlik yaşamaktadır. Kişisel başarı alt boyutunda ortaya çıkan bir diğer durum ise; istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamasına rağmen hizmet süresi arttıkça

öğretmenlerin tükenmişliğinin azalmasıdır. İncelendiği kadarıyla beden eğitimi öğretmenlerinin duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlikleri oldukça yüksek çıkmıştır. Bu alt boyutta öğretmenlerin %81.6'sının tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir.

ABSTRACT

This research has been made to establish the burnout of physical education teachers who work in Niğde city, according to the different variables. The universe of the research is consist of 144 physical education teachers. The sampling group is 82 physical education teachers who has been selected with a coincidental method . For this purpose, the prepared questionnaires (Addition-1) has been distributed to these 82 physical education teachers. These questionnaires are consist of two parts. The first part of it is the personal information form and it been sixteen questions. And in this personal information, the sociodemographic questions, such as teacher's age, sex, marial status, service period, income stage, gladness related social environment have been asked to these teachers. The second part of the questionnairy is the Maslach Burnout Inventory. The data which have been tidied with questionnaires have been analized wtiuh the SPSS program in the computer. This study result which is wanted to be obtained is to be found out the burnout's changing according to sociodemographic charecteristics about age, sex, marial status, service period, income stage, gladness related social environment. With the purpose of finding the relation between of data groups, when these groups count is two, T test has been used, when these grups count counter than two, One Way Anova test has been used. As a result of the research data's analysing, although the sempthoms are the idea giver, meaningful relation or difference according to statistical analysis hasn't been found. But , the research group's general burnuout scale has been found too high. If we scan the critical results which have been found, at the emotional exhaustion lower dimension related to teacher's service periods, the 32 percent of teachers who have between 6 and 10 service periods lives the high burnout. When the emotional exhaustion lower dimension and personal success lower dimention according to teachers' sexual condition have been scanned, the female teachers live the burnout more than the male teachers. While The 32 percentage of teachers who has been glad about their social environment live the burnout at the personal success lower dimension, 35 percentage of teachers who hasn't been glad about their social environment live the high burnout at the personal success lower dimension. The

another condition which was found out at personal success lower dimension is that, although the meaningful relation according to the statistical analysis hasn't been found out, when the teachers service periods increase, their burnouts decrease. According to the scanning, the burnout at the lower dimension of depersonalization of the teachers are too high. At this lower dimension, the 81.6 percentage of teachers live the high burnout.

ÖNSÖZ

Bu tez çerçevesinde, Niğde ilinde görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri araştırılmıştır. Mesleki tükenmişlikten kasıt; beden eğitimi öğretmenlerinin, yapmış oldukları meslekle ilgili maddi ve manevi tatmin olma düzeyleridir. Bu araştırmayı yaparken, beden eğitimi öğretmenlerine 33 sorudan oluşan bir anket formu verilip, cevaplamaları istenmiştir.

Anketin birinci kısmı kişisel bilgi formu, ikinci kısmı ise Maslach tükenmişlik envanterinden oluşmaktadır. Anketlerin uygulanması aşamasında, il ve ilçelerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ders saatleri ve günlerinin farklı olması, anket sonuçlarının değerlendirilmesi sürecini geciktirmiştir.

Tez çalışmam sırasında benden yardımlarını esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Sayın Yrd. Doç. Serkan İBİŞ başta olmak üzere; bu araştırmanın gerçekleşmesinde ve tezin oluşturulması aşamasında büyük yardımları bulunan Sayın Yrd. Doç. Dr. Fikret SOYER'e, Sayın Prof. Dr. Sefa ERTÜRK ile değerli eşi Tülin ERTÜRK'e ve destekleriyle her zaman yanımda olan sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran 2007, Şakir Yetkin ÖZKAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
TABLolar VE GRAFİKLER LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Eğitim, Beden Eğitimi ve Spor Kavramları.....	3
2.1.1. Beden Eğitimi ve Sporun Eğitimle İlişkisi.....	5
2.2. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi.....	6
2.2.1. Beden Eğitiminin Genel Eğitim İçerisindeki Yeri ve Önemi.....	7
2.2.2. Beden Eğitimi Derslerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Yürütülmesi ve Karşılaşılan Sorunlar.....	8
2.3. Eğitim ve Beden Eğitiminin Genel Amaçları.....	10
2.4. Tükenmişlik.....	11
2.4.1. Tükenmişliğin Nedenleri ve Belirtileri.....	13
2.4.2. Tükenmişliğin Evreleri.....	15
2.4.3. Tükenmişlikle İlgili Araştırmalar.....	16
3. MATERYAL VE METOD.....	18
3.1. Yöntem.....	18
3.1.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Grubu.....	18
3.1.2. Veri Toplama Araçları.....	18
3.1.2.1. Maslach Tükenmişlik Ölçeği.....	19
3.1.2.2. Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Güvenirliği.....	19
3.1.2.3. Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Geçerliliği.....	20
3.1.3. Verilerin Çözümlemesi.....	20
4. BULGULAR.....	22
4.1. Kişisel Bilgi Formu İle İlgili Bulgular.....	22
4.2. Maslach Envanteri İle İlgili Bulgular.....	31

4.3. Tükenmişlikle İlgili Bulgular.....	42
4.3.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	42
4.3.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	45
4.3.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular.....	48
4.3.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular.....	52
4.3.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	54
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	57
KAYNAKLAR.....	63
EKLER.....	69
ÖZGEÇMİŞ.....	70

TABLolar VE GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Durumları Tablosu.....	22
Grafik 1. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılım Grafiği.....	22
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durum Tablosu.....	23
Grafik 2. Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Sayı Grafiği.....	23
Tablo 3. Öğretmenlerin Okullara Göre Dağılım Tablosu.....	24
Grafik 3. Öğretmenlerin Okullara Göre Dağılım Grafiği.....	24
Tablo 4. Araştırma Grubu Öğretmenlerinin Yaş Grupları Tablosu.....	24
Grafik 4. Araştırma Grubu Öğretmenlerinin Yaş Dağılım Grafiği.....	25
Tablo 5. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eğitim Düzeyleri Tablosu	25
Grafik 5. Hizmet Yılı Gruplarına Göre Dağılım Grafiği.....	26
Tablo 6. Öğretmenlerin Hizmet Yılı Gruplarına Göre Dağılım Tablosu.....	26
Tablo 7. Araştırma Grubu Öğretmenlerinin Gelir Seviyelerine Göre Dağılım Tablosu.....	27
Tablo 8. Öğretmenlerin, Görev Yerlerine Göre Dağılım Tablosu.....	27
Tablo 9. Öğretmenlerin Ek İş Yapma Durumu Tablosu.....	27
Tablo 10. Ek İş Yapanların Yaptıkları İşlere ve Cinsiyete göre Dağılımı Tablosu...	28
Tablo 11. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre 11 No'lu Önermeye Katılma Tablosu (Okulunuz spor tesisi ve malzeme açısından yeterli mi?).....	28
Tablo 12. Öğretmenlerin Sosyal Çevre Memnuniyeti Tablosu.....	29
Tablo 13. Öğretmenlerin Okul Yönetiminden Yeterli Destek Alıp Almadıklarına İlişkin Durum Tablosu.....	29
Tablo 14. Öğretmenlerin Meslekleri İle İlgili Gelişme Takibine İlişkin Durum Tablosu.....	30
Tablo 15. Araştırma Grubu Öğretmenlerinin Mesleki Memnuniyeti Frekans Tablosu.....	30
Tablo 16. Öğretmenlerin İşlerinden Duygusal Olarak Uzaklaşma Hissetme Sıklıkları Tablosu.....	31
Tablo 17. Öğretmenlerin Ruhen Tükenmişlik Hissetme Sıklığı Tablosu.....	31

Tablo 18. Öğretmenlerin Sabah Kalktıklarında Bir Gün Daha Kendi Mesleklerine Katlanamayacağını Hissetme Sıklıkları Tablosu.....	32
Tablo 19. Öğrenciler İle Sürekli İletişimde Olmanın Öğretmenleri Yıprattığının Hissedilmesi İle İlgili Durumları Tablosu.....	32
Tablo 20. Öğretmenlerin Yaptığı İşten Yılgınlık Hissetmeleri İle ilgili Durum Tablosu.....	33
Tablo 21. Öğretmenlerin Mesleklerinin Kendilerini Duygusal Olarak Katılaştırma Endişesi Yaşamalarını Hissetme Sıklıklarına İlişkin Frekans Tablosu.....	33
Tablo 22. Öğretmenlerin İşlerinden Soğumalarını Hissetme Sıklıklarına İlişkin Frekans Tablosu.....	34
Tablo 23. Öğretmenlerin Yolun Sonuna Geldiklerini Hissetme Sıklıklarına İlişkin Frekans Tablosu.....	34
Tablo 24. Öğretmenlerin 24. Önermeyi Hissetme Sıklıkları Frekans Tablosu (Doğrudan İnsanlarla Çalışmak Bende Aşırı Gerginlik Yaratıyor).....	35
Tablo 25. Öğretmenlerin Öğrencilerin Sorunlarına En Uygun Çözümü Bulma Sıklıkları Tablosu.....	35
Tablo 26. Öğretmenlerin Öğrencileri İle Arasında Rahat Bir Hava Yaratma Sıklığı Tablosu.....	36
Tablo 27. Öğretmenlerin İnsanların Yaşamlarına Mesleği İle Katkıda Bulunduklarını Hissetme Sıklıkları Tablosu.....	36
Tablo 28. Öğretmenlerin Kendilerini Çok Şey Yapabilecek Güçte Hissetme Sıklıklarına İlişkin Frekans Tablosu.....	37
Tablo 29. Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğinde Kayda Değer Başarı Hissetme Sıklıklarına Göre Frekans Tablosu.....	37
Tablo 30. Öğretmenlerin Öğrencilerinin Neler Hissettiklerini Anlama Sıklığına Göre Frekans Tablosu.....	38
Tablo 31. Öğretmenlerin İnsanlarla Yakın Bir Çalışmadan Sonra Kendini Canlanmış Hissetme Sıklıklarına Dair Frekans Tablosu.....	38
Tablo 32. Öğretmenlerin İşlerinde Duygusal Sorunlara Serinkanlılıkla Yaklaşabilme Sıklığına Göre Frekans Tablosu.....	39
Tablo 33. Öğretmenlerin İşlerinde Çok Fazla Çalıştıklarını Hissetme Sıklığına Göre Frekans Tablosu.....	39

Tablo 34. Öğretmenlerin, Öğrencileri Tarafından Bazı Problemler Tarafından Suçlandığını Hissetme Sıklıklarına Göre Frekans Tablosu.....	40
Tablo 35. Öğretmenlerin Öğrencilerine Ne Olduğunu Umursama Düzeylerine İlişkin Frekans Tablosu	40
Tablo 36. Öğretmenlerin Mesleklerine Başladıklarından İtibaren İnsanlara Karşı Daha Katı Olduklarını Hissetme Sıklıklarına Göre Frekans Tablosu.....	41
Tablo 37. Öğretmenlerin Bazı Öğrencilerine Kişiliği Olmayan Nesneler Gibi Davrandıklarını Hissetme Sıklıklarına Göre Frekans Tablosu.....	41
Tablo 38. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyeti, Sayıları, Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	42
Tablo 39. Cinsiyete Göre Duygusal Tükenme Alt Boyutunda Tükenmişlik Yüzdeleri.....	42
Tablo 40. Cinsiyete Göre Kişisel Başarı Alt Boyutunda Tükenmişlik Yüzdeleri.....	43
Tablo 41. Cinsiyete Göre Duyarsızlaşma Alt boyutunda Tükenmişlik Yüzde ve Frekansları.....	44
Tablo 42. Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Tükenmişlik Puan Ortalamaları, Sayıları ve Standart Sapmaları.....	45
Tablo 43. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Duygusal Tükenme Alt Boyutunda Tükenmişlik yüzdeleri.....	45
Tablo 44. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Kişisel Başarı Alt Boyutlarında Tükenmişlik Yüzdeleri.....	46
Tablo 45. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Duyarsızlaşma Alt Boyutlarında Tükenmişlik Yüzdeleri.....	47
Tablo 46. Hizmet Yıllarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	48
Tablo 47. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hizmet Yıllarına Göre Duygusal Tükenmişlik Durumları.....	49
Tablo 48. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hizmet Yıllarına Göre Kişisel Başarı Alt Boyutunda Tükenmişlikleri.....	50
Tablo 49. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hizmet Sürelerine Göre Duyarsızlaşma Alt Boyutunda Tükenmişlikleri.....	51

Tablo 50. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ücret Seviyelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 51. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ücret Seviyelerine Göre Duygusal Tükenmişlik Durumları.....	52
Tablo 52. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Gelir Seviyelerine Göre Kişisel Başarı Alt Boyutunda Tükenmişlik Durumları.....	53
Tablo 53. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Gelir Seviyelerine Göre Duyarsızlaşma Alt Boyutunda Tükenmişlik Durumları.....	54
Tablo 54. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çevre Memnuniyetine Göre Tükenmişlik Alt Boyutlarında Bazı Tanımlayıcı İstatistikleri.....	54
Tablo 55. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çevre Memnuniyetine Göre Duygusal Tükenmişlik Alt Boyutunda Tükenmişlik Durumları.....	55
Tablo 56. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çevre Memnuniyetine Göre Kişisel Başarı Alt Boyutunda Tükenmişlik Durumları.....	55
Tablo 57. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çevre Memnuniyeti Göre Duyarsızlaşma Alt Boyutunda Tükenmişlik Durumları.....	56

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Toplumlar, içerisinde barındırdıkları bireyleri eğitmek ve onlara sahip oldukları kültürü aşlamakla yükümlüdürler. Ancak bu şekilde kendilerine ve çevrelerine faydalı birer birey haline gelebilirler. Bunun gerçekleşmesi için de eğitim öncelikli koşuldur.

Eğitimsiz toplumların herhangi bir alanda başarılı olmaları pek mümkün olamamaktadır. Toplumsal bütünlük anlamında ya da ekonomik anlamda bir bütünlük ve başarı sağlamaları olanaksızdır. Fakat eğitilmiş toplumlarda durum bunun tam tersidir. Toplumsal bütünleşme, dayanışma ve iş bölümü gibi konularda daha kolay organize olunmakta ve ekonomik verimlilik sürekli artarak iyiye doğru götürülmektedir. Bunlarla birlikte maddi ve manevi anlamda bütünlük sağlandığından, kültürel anlamda da bir zenginlik ortaya çıkmaktadır. Bu sayede toplumlar sürekli olarak çağa uygun gelişimler göstermektedir. Bu gelişim ve değişimler sadece ekonomik, kültürel ya da toplumsal alanlarda meydana gelmemektedir. Aynı zamanda eğitim-öğretim alanında da önemli ve çağdaş gelişmeler oluşturmaktadır. Toplumların ilerleyebilmeleri için bu değişim ve gelişmeleri yakından takip etmeleri gerekmektedir. Çünkü ancak bu sayede doğru değerlendirmeler ve atılımlar yapmaları mümkün olabilir. Sonuçta bu değişim ve gelişmelerin hepsinin temelinde insan faktörü bulunmaktadır. İnsanlara verilen eğitimin kalitesi ne kadar yüksek olursa, o insanların gelecekte topluma sağlayacağı faydalar da o kadar yüksek olur.

Yukarıda bahsedilen faydaların artması, tükenmişliğin azalması, iş doyumunun artması olarak da yorumlanabilir. İş doyumunu; bireyin iş deneyimleri sonucunda haiz olduğu olumlu ruh hali olarak tanımlanabilir. Tükenmişlik ise Maslach tarafından “Duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma” olarak tanımlanmıştır. İş doyumunun artmasıyla tükenmişlik azalırken, tükenmişliğin artmasıyla iş doyumunun azaldığını söylemek mümkündür. Buna göre iş doyumunu ile tükenmişliğin birbiriyle ters orantılı olduğunu söylenebilir.

Yapılan araştırmada beden eğitimi ğretmenlerinin çeşitli kişisel bilgileri analiz edilip, Maslach'ın tükenmişlik envanteri ışığında duygusal, kişisel başarı, duyarsızlaşma alt boyutlarında tükenmişlikleri araştırılmıştır. Ayrıca bu alt boyutların çeşitli kişisel bilgilerle karşılaştırılması yapılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Beden Eğitimi ve Spor Kavramları

Eğitim bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik yönde değişme meydana getirme sürecidir. Kasıtlı olarak kültürlenmeye eğitim denir (Gezgin ve Amman, 1993, s.12). Bu tanımdan yola çıkarak eğitim; bireyin davranış ve hareketinde kendi yaşantısı yoluyla istenilen yönde değişme meydana getirme sürecidir denilebilir.

Eğitim, fertleri müşterek hayatın benzerliklerinden haberdar ederek fertlere yeterli bir homojenlik kazandırmaktadır. Eğitimden kültür naklinde faydalanılması, cemiyete ait kültürün eğitim çağındaki genç kuşaklara aktarılması gayesini taşımaktadır (Erkal, 1982, s. 67-68).

Beden eğitimi; insanın bütünü oluşturarak fiziki, ruhi ve zihni niteliklerin bulunduğu yaşın ve genetik kapasitenin gerektirdiği verim gücüne ulaştırmak için rekabet olmaksızın yapılan faaliyetlerin tümüne denir (D.P.T. , 1985, s. 284). Yani bireyin fiziki kapasite kullanım verimliliğini arttırmanın, performansı arttırmanın temel amaç olduğu beden eğitimi için söylenebilir.

Beden eğitimi; bütün eğitimdeki gelişimin bir tamamlayıcı parçası olarak, bu yararın sağlanacağı göz önüne alınarak seçilmiş fiziksel aktiviteler aracılığı ile insan performansının gelişiminin amaç edinildiği alanın tümüdür (Charles, 1983, s. 13).

Diğer bir tanımda ise beden eğitimi, “Milli Eğitimin temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlamaktadır”. Oyun, jimnastik ve sportif faaliyetlerin tümü ile kişinin bedence sağlam, fikirce uyanık ve ruhen sağlıklı olmasının görüntüsüdür (Bilgin, 1996, s. 1).

Yani beden eğitiminde bireyin performansını arttırmada temel yöntem, seçilmiş fiziksel hareketlerin doğru şekilde uygulanmasıdır denilebilir.

Spor ise; “Bireysel veya toplumsal kuralları olan yarışmalardır. Basit sözcük anlamı ile oyalanma, oyun işten uzaklaşma” anlamına gelir. Diğer bir ifadeyle, “spor, beden hareketleri ile kurallara bağlı olarak, yarışma esasına dayanan oyunları kapsar” denilmektedir (Başoğlu, 1996, s. 5-6).

Spor sadece bireyin fiziki ve psikolojik yönden güçlenmesi için yapılan eğitici bir faaliyet değildir. Bunun yanında bireydeki sorumluluk ve işbirliği eğilimi ile düzen sağlama kabiliyetini ortaya çıkararak bireyin sosyalleşmesine de katkıda bulunmaktadır (Erkal, 1982, s. 72).

Latince’nin etkisinde kalan bütün dinlenme, eğlenme, neşelenme, hoş vakit geçirme ve efkar dağıtmak için yapılan faaliyetleri ifade etmek üzere kullanılan bu kelimelerden zamanla bütün dillerde içinde yarışma, kazanma ve üstün başarı elde etme çabası olan her türlü vücut faaliyetlerinden spor terimi türemiştir (Özkan, 1999, s. 37).

Beden eğitimi ve spor insanlık tarihinin başlangıcından bu yana süregelen insanlığa faydalı faaliyetlerdir denilebilir. “Beden eğitimi ve spor insanlık tarihi ile doğmuş ve ilerlemesine çeşitli özellikler göstererek devam etmiştir” (Erkal, 1986, s. 159).

Günümüzde beden eğitimi ve spor; yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insana, fikren ve bedenen sağlık kazandıran bir faaliyet olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple henüz çocukluk ve gençlik devresinde olan çeşitli bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar kazanma çağını yaşayan her kademedeki okul öğrencilerinin çağımızın eğitimi anlayışına uygun bir şekilde kendi kapasite ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmeleri önemle ele alınmalıdır (M.E.B., 1997, s. 8).

2.1.1. Beden Eğitimi ve Sporun Eğitimle İlişkisi

Eğitimin temel amacının bireyin kendini fiziken, ruhen gerçekleştirmesini sağlamak olduğu açıktır. Eğitim, birey olma yolunda ilerleyen bir süreçtir denilebilir.

Kendini gerçekleştirmenin de bazı kıstasları vardır. Maslach'a göre kendini gerçekleştirmiş olan insanların belli başlı özellikleri şunlardır;

- 1- Kendini, başkalarını ve doğayı kabul etme.
- 2- İçten geldiği gibi doğal ve sade davranabilme.
- 3- Kendi dışındaki bir soruna yönelebilme.
- 4- Yalnız kalabilme ve bundan hoşlanma.
- 5- Güzellikleri takdir edebilme.
- 6- İnsanlık alemi ile kendini özdeşleştirebilme.
- 7- Başkaları ile yoğun ilişkiler kurabilme.
- 8- Eşitlikçi ve davranabilme.
- 9- Yanlış ile doğruyu, iyi ile kötüyü, amaç ile aracı ayırt edebilme.
- 10- Yaratıcı, nüktedan ve kendine has olabilme (Büyükdüvenci, 1987, s. 122).

Beden eğitimi ve spor yalnızca bedensel gelişim amacıyla yapılmamaktadır. Esas amacı gelişim olan beden eğitimi ve spor; yatırımın karşılığını bireye bir çok farklı yönden belirli bir uğraş sonucunda sağlayabilmektedir.

Bedensel gelişme ile zihinsel, sosyal, duygusal gelişme arasında hayati bir bağlantı olduğu şüphesiz herkes tarafından bilinmektedir. İlk çocukluk çağında motor faaliyetlerde bulunmayan çocuk, hiddet ve korkuya kapılacaktır. Ancak, bu konuda gelişmiş olan çocuk ise rahatça faaliyetlerde bulunacaktır. Spor, çocukların birbiriyle olan ilişkilerine, zihni faaliyetlerine ve duygusal gerginliklerine etki yapacaktır. Keza duygusal durumları, bedensel gelişimlerini etkileyecektir. Çocuğun bedensel sağlığı ve gelişimi için yapılan yatırım, aynı zamanda sosyal, zihinsel ve duygusal gelişimi için yapılan bir yatırımdır (Thomas,

1982, s. 201-204).

Beden eğitimi ve spor, bireyin eğitiminin bir parçasıdır. Bu eğitimler bireyin kişisel gelişimine yardım ederken, kendi kapasitesini de en uygun şekilde kullanmasına ve geliştirmesine yardımcı olmaktadır.

Toplumsallaşma hipotezine göre de spor kişiliği etkilemektedir. Sporun etki ve faydalarını kişilik noktasında görüyor olmak, beden eğitimi ve spor açısından son derece önemlidir. Ancak kişilerin branş seçiminde farklı sporlara ilgi duyuyor olması ve başarılı olma arzuları da kişiliklerinin bir sonucudur (İkizler, 1993, s. 72-73).

2.2. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Her canlı yaşamını sürdürebilmesi için bir takım hareket ve kabiliyetlere ihtiyaç duyar. İnsan, hareket ederek yaşamını sürdüren bir varlık olduğu için hareket onun doğasıdır. Hareket edemediği sürece yaşama şansı azalır. Bunun için beden eğitiminin önemi, insanın hareket kabiliyetini arttırmak ve bu etkinliği sürdürmektedir. İnsan değer yargıları ve alışkanlıklarını küçük yaşlardan itibaren kazanmaya başlar. Çocukluk çağı, hareket etme ve oyun dağarcığının gelişmesine müsait olduğu bir dönemdir. Çocuğa algılama, beceri, öğrenme kabiliyetinin yüksek olduğu bir ortama ihtiyacı olan etkinlikler verilmelidir. Bu dönemi geçtikten sonra bu alışkanlıkların sonradan verilmesi ve algılanması oldukça güç olacaktır (Erkal, 1982, s. 43-44).

Beden eğitimi ve sporun toplumsal gelişim içerisindeki yeri önem arz etmektedir. Beden eğitimi; bireyin yeteneklerinin ortaya çıkarılarak daha da ileriye götürülmesini ve bireyin kendine olan güveninin artmasını sağlamaktadır. Bu da toplumsal güveni dolaylı olarak arttırmaktadır.

Bilindiği gibi beden eğitimi ve spor iradeyi güçlendirerek insanın kendi kendine güvenini kazanmasını sağlar, şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır. Kendine güven duygusunun kazanılması başarı için şarttır. Beden eğitimi ve spor, ferdin

keşfedilmemiş özelliklerini, yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür (Çalgın, 2003, s. 12).

Beden eğitimi ve sporun faydasının bilincinde olan toplumlar, eski çağlardan beri, beden eğitimi ve spor toplumun gelişiminin bir parçası olarak görmüşlerdir.

Türkler de tarihte çok eski devirlerden beri beden eğitimi ve spora önem veren bir millettir. Çeşitli zamanlarda kurulan Türk devletleri varlıklarını sürdürebilmek için talime ve beden eğitimine çok önem vermişlerdir. Tarih Türkler'i en eski devirlerden beri sportmen bir devlet olarak kayıt etmektedir (Fişek, 1985, s. 8).

Bir eğitim faaliyeti olan spor, ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra spor anlayış ve sorumluluk taşıyabilme, işbirliği içinde düzen sağlama ve kabiliyetini geliştirmektedir (Başoğlu, 1996, s. 11-12).

2.2.1. Beden Eğitimi ve Sporun Genel Eğitim İçerisindeki Yeri ve Önemi

Önceden de bahsedildiği gibi beden eğitimi ve spor, eğitimin fiziksel bazı hareketler yardımıyla işleyen yada tamamıyla harekete bağlı bir bölümünü teşkil etmektedir. Beden eğitimi bedeni geliştirirken aynı zamanda ruh ve sorumluluk bilincinin de gelişmesine katkıda bulunmaktadır. “Beden, ruh ve fikir eğitimi genel eğitimin bir parçasıdır” (Yavaş ve İlhan, 1996, s. 23-24).

Bunun yanı sıra insan gelişimi çeşitli yönlerde olmakta ve bunlar arasında devamlı bir etkileşme ve ilişki bulunmaktadır. İnsanın çeşitli yönlerdeki gelişimi arasındaki bu ilişki başka bir ifadeyle, fiziki gelişme ile zihni, sosyal ve duygusal gelişme arasında hayati bir bağlantı vardır (Varış, 1987, s. 75).

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen beden eğitimi aynı zamanda beden kişiliğinin de eğitimidir. Başka bir deyişle öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak onların fert ve toplum

yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetişmeleri için en önemli araç olacaktır (M.E.B., 1997, s. 8).

Beden eğitimi ve sporu tam bir program içinde uygulamaya başlayan ve bunu genel eğitim sisteminin bir parçası sayan ilk ulus, eski Yunanlılardır. Yeni çağlarda, beden eğitimi ve sporu sistemli bir hale getiren ilk ülke ise Almanya olmuştur (Başaran, 1978, s. 24).

Diğer taraftan eğitimin de temel amacı olan boş zamanların değerlendirilmesi konusunda beden eğitimi ve sporun müstesna bir yeri vardır. Aslında çoğu kez bir serbest zaman faaliyeti olan beden eğitimi ve sporla uğraşmak, kişinin boş zamanlarını verimli şekilde değerlendirdiği gibi, dürüst bir karakter kazanmalarına da sebep olmaktadır (Tezcan, 1987, s. 101-102).

2.2.2. Beden Eğitimi Derslerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Yürütülmesi ve Karşılaşılan Sorunlar

Bugün Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki okullarda beden eğitimi ve spor aktiviteleri uygulamaları verilmektedir. Yapılan bu uygulamaların amacı; sportif aktivite alışkanlıkları kazandırılması, motor yetenek ve fiziksel gelişiminin sağlanmasıdır. Bu amaçtan yola çıkarak ilköğretimden itibaren öğrencilerin sportif yetenekleri belirlenmektedir. Ve öğrencilerin bu sportif yetenekler ışığında branşlara ayrılması sağlanmaktadır.

Ortaöğretimde ise artık bu sportif faaliyetler genel eğitimin bir parçası olarak okullar arası yarışmalara dökülerek, öğrencilerin hem sportif yeteneklerini kullanmalarını hem de bunun dışında kişisel karakter oluşumları için gerekli olan dürüstlük, centilmenlik, sosyal, psikolojik, fiziksel gelişim değerlerini kazanmalarını sağlar. Fakat bu gelişim ancak yeterli-araç gereç desteğiyle sağlanarak, uygulama yapılarak gerçekleştirilebilir. Bu eğitimi sırasında sorunların

ortaya çıkması bireyin gelişimine yardımcı olacak olan beden eğitimi ve sporu etkisizleştirebilmektedir.

Günümüzde beden eğitimi ve spor öğretimi daha çok beceri kazandırma ağırlıklı olarak yapılmaktadır. Çok sayıdaki bilim alanında bilgi ve araştırmadan yararlanmak zorunda olan spor biliminin gelişmesinde, laboratuvar çalışmaları ve alan araştırmalarının büyük yeri vardır. Spor, saha ve salonlarındaki beceri öğretiminin dışında kalan hemen tüm kurumsal içerikli dersler, öğretim elemanlarının sözlü anlatımıyla gerçekleşmektedir (Koç, 1992, s. 91-98).

İlköğretimde beden eğitimi dersleri biraz daha gelişime uzak kalmaktadır. Genelde beden eğitimi derslerini veren öğretmenlerin sınıf öğretmenleri olmaları, gerekli araç-gerecin olmamasının da etkisiyle, öğretmenlerin bu derslere yeterince hazırlanamamaları beden eğitimi derslerinin istenilen düzeyde verilmesini engelleyebilmektedir. Bunun dışında, spora ve beden eğitime olan ilgisizlik de ilköğretim ve diğer öğretim kurumlarında da aynı sorunun yaşanmasına neden olabilmektedir.

Beden eğitimi ve spora karşı bir ilgisizlik söz konusudur. Yasal düzenlemelerde devam zorunluluğu olması nedeni ile sorumlu olmak istemeyen yönetici, öğrenciye “sağlık raporu” almasını önerir, öğrenci de rapor alarak bir ders etkinliğinden kurtulmanın sevincini yaşar. Beden eğitim öğretmeni ise yasalara olan saygısıyla öğrenciyi derse almayıp, oyun ve etkinliklerin dışında tutar (Tuncay, 1992, s. 346).

Türkiye’de bugün sporun çeşitli disiplinlerindeki randıman yaşlarını içeren 14-24 yaşları arasındaki 6-7 milyon gencin ancak % 10’u okullarımızda, % 90’ı ise okul dışında kalmaktadır. Büyük bir çoğunun spor yapma ihtiyacını ve rekortmen sporcu yetiştirme sorumluluğunu Gençlik ve Spor Bakanlığı, Beden Terbiyesi Federasyonları ve bölge temsilcilikleri üstlenmiştir. Federasyonlarda ve bölge temsilciliklerinde görev alan kişilerin çoğu örgün eğitimden geçmemiş yani bir spor okulu bitirmemiş kimselerdir. Bu sorun sporda bir ekol kuramayışımızın, uluslararası yarışmalardaki başarısızlıklarımızın ve istikrarsızlıklarımızın

nedenlerinden biridir. (D.P.T., 1983, s. 8).

Beden eğitimi ve spor eğitimcisi yetiştirmeyi amaçlayan çağdaş bir eğitim sisteminde, bu nitelikte uzmanlaşmış eğitimcinin eğitimi çok kapsamlı ve çok boyutlu bir olgudur. Öncelikle bilimsel sistematığı geçerli, dengeli, çağdaş boyutlu, içten ve sağlıklı bir eğitim ve spor ortamı gerektirir. Eğitim ile beden eğitim ve spor çok boyutlu ve bilimsel içerikli entegre bir bütündür. Diğer bir anlatımla, çağdaş eğitim sisteminde beden eğitimi ve spor, eğitimin temeli, dinamiği, ayrılmaz ve vazgeçilmez yaşamsal bir parçasıdır (Gümüşık, 1992, s.103).

2.3. Beden Eğitiminin Genel Amaçları

Atatürk ilkeleri ve inkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı, üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır.

- 1- ATATÜRK'ün ve düşüncelerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme.
- 2- Bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme.
- 3- Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
- 4- İyi duruş alışkanlığı edinebilme.
- 5- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- 6- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
- 7- Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olma.
- 8- Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme.

- 9- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme.
- 10- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- 11- Tabiatı sevmeye, temiz hava ve güneşten faydalanabilme.
- 12- İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
- 13- Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme.
- 14- Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme.
- 15- Dostça oynama ve yarışma, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme.
- 16- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- 17- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
- 18- Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi kullanabilme (MEB, 1992, s.7).

2.4. Tükenmişlik

Tükenmişlik kavramı ilk kez Freudenberg tarafından öne sürülmüştür. Freudenberg, 1974 yılında yaptığı çalışmada tükenmişlik kavramını ortaya atmıştır. Freudenberg, çalışmasında tükenmişlik kavramını; “Aşırı çalışma sonucu işlerinin gereklerinin yerine getiremez bir duruma gelmeleri anlamını taşıyan duygusal tükenme durumu” olarak tanımlamıştır (Freudenberg, 1974, s. 159-165). Daha sonra Maslach ve Jackson, 1981 yılında konuyu yeniden ele almış, tükenmişliğin en çok kabul gören modelini geliştirmiş ve tükenmişliği; “Duygusal tükenme, duyarsızlaşmada artış ve kişisel başarı duygusunda azalma” olarak tanımlamışlardır (Maslach ve Jackson, 1981, s. 99-113).

Tükenmişlik (Burnout); işi gereği insanlarda yoğun ilişkiler içerisinde olan bireylerde görülen duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı sendromudur (Maslach, 1982, s. 12).

- **Duygusal Tükenme:** Çalışanların yorgunluk ve duygusal yönden kendilerini aşırı yıpranmış hissetmeleri gibi duygularındaki artış olarak tanımlanmaktadır (Maslach ve Jackson, 1981, pp. 99).
- **Duyarsızlaşma:** Kişinin bakım ve hizmet verdiklerine karşı onların kendilerine özgü birer varlık olduklarını dikkate almaksızın ve duygudan yoksun şekilde davranmasıdır (Maslach ve Jackson, 1981, pp. 99).
- **Kişisel Başarısızlık:** Kişinin kendini olumsuz değerlendirmesi ve kişisel başarı eksikliği olarak tanımlanmaktadır (Maslach ve Jackson, 1981, pp. 99).

Tükenmişlik, bir stres denklemdir ve ilerleyici bir süreçtir (Ergin, 1992, s. 143-154; Çam, 1992, s. 155-160). İnsan ilişkilerinin yoğun olduğu, insanlarla daha çok yüz yüze çalışılan mesleklerde (tıp doktorluğu, öğretmenlik, yöneticilik gibi) yapılan iş gereği, tükenmişlik durumuna daha sık rastlanmaktadır (Schwab ve Iwanichi, 1982, s. 5-17).

Tükenmişlik çoğunlukla insanlarla yüz yüze çalışılan mesleklerde, bireylerin karşılaştıkları insanlara karşı duyarsızlaşmaları, duygusal yönden kendilerini tükenmiş hissetmeleri ve kişisel başarıda yetersizlik duygularında azalma şeklinde kendini gösteren bir sendromdur (Ergin, 1992, s. 144).

Burada insanlarla çoğunlukla yüzyüze çalışılan meslek dallarından biri olan öğretmenlik için Cunningham öğretmen tükenmişliğinin; uzun süren bir öğretmen stresi sonucunda öncelikle fiziksel, duygusal ve davranışsal çökkünlük özellikleri ile karakterize edilen bir sendrom olarak tanımlamıştır (Baysal 1995, s.54).

Maslach ve Jackson'a (1981) göre bireyde tükenmişlik, duygusal tükenme, duyarsızlaşmanın artması ve kişisel başarı duygusunun azalması ile ortaya çıkmaktadır (Sucuoğlu ve Kuloğlu, 1996, s. 36).

Duygusal tükenme; tükenmişliğin bireysel stres boyutunu belirtmekte ve “Bireyin duygusal ve fiziksel kaynaklarında azalma”yı ifade etmektedir (Maslach ve diğerleri, 2001, s.403; Wright ve Douglas, 1997, s. 492). Duyarsızlaşma; tükenmişliğin kişilerarası boyutunu temsil etmekte ve müşterilere yönelik negatif, katı tutumları ve işe karşı tepkisizleşme boyutunu belirtmektedir (Maslach ve diğerleri, 2001, s. 403; Wright ve Douglas, 1997, s. 492). Düşük kişisel başarı duygusu ise; “Kişinin kendisini olumsuz değerlendirme eğiliminde olması”nı ifade etmektedir (Maslach, Schaufeli, Leiter, 2001, s. 403).

2.4.1. Tükenmişliğin Nedenleri ve Belirtileri

Maslach ve Jackson (1981)'a göre bireyde tükenmişlik, duygusal tükenme, duyarsızlaşmanın artması ve kişisel başarı duygusunun azalması ile ortaya çıkmaktadır (Sucuoğlu ve Kuloğlu, 1996, s. 36).

Tükenmişlik, birçok şekilde kendini göstermektedir. Tükenmişliğin etkileri ve belirtileri farklı yaşam tarzlarına sahip olan insanlarda değişiklik gösterebilmektedir.

Tükenmişlik yaşayan insanlar genellikle hayatın anlamını yitirdiğini ve hayata dair hiçbir beklentilerinin kalmadığını düşünürler. Önceleri yapmaktan büyük haz duydukları işleri yada hobileri zamanla cazibesini kaybedebilmektedir. İç dünyalarındaki bu değişimlerin yanı sıra davranışsal değişimleri de ortaya çıkabilmektedir. Örneğin; zaman içerisinde eski hoşgörülerini kaybedip, katı, kızgın, eleştirici ve yeniliklere kapalı bir ruh haline bürünebilmektedirler. Bunların sonucunda da kişi kendisini sürekli yorgun, bitkin ve moralsiz hissetmektedir.

Tükenmişlik bireyde kendisini zamanla göstermektedir. Bunun dışında Çam (1993) tarafından yapılan araştırmada tükenmişlik şu şekillerde kendini göstermektedir.

Tükenmişlik belirtileri fiziksel, duygusal ve davranışsal olarak sınıflandırılabilir:

A- Fiziksel Belirtiler

1. Yorgunluk ve bitkinlik,
2. Kolay kolay geçmeyen soğuk algınlığı ve gripler,
3. Uykusuzluk, solunum güçlüğü, kilo kaybı, uyuşukluk,
4. Deri şikayetleri, genel ağrı ve sızılar,
5. Yüksek kolesterol ve kronik kalp rahatsızlığı.

B- Duygusal ve Davranışsal Belirtiler

1. Çabuk öfkelenme, işten nefret etme, şüphe ve edişe,
2. Alınganlık, takdir edilmediğini düşünme,
3. İş doyumsuzluğu, işe geç gelme, gelmeme,
4. İlaç, alkol, sigara alımı ya da alımında artma,
5. Aile çatışmaları, aile ve arkadaşlardan uzaklaşma,
6. İçer kapanma, özgüven ve özsaygıda azalma, sıkıntı,
7. Çaresizlik, konsantrasyon güçlüğü, kolay ağılama, hevesizlik,
8. Unutkanlık, suçluluk,
9. Örgütlenmede yetersizlik,
10. Rol çatışması,
11. Görevlilere fazla güvenmeme, onlardan kaçınma,
12. Çalıştığı kuruma yönelik ilgi kaybı,
13. Bazı işleri erteleme ya da sürüncemede bırakma,
14. Başarısızlık duygusu ve çalışmaya direnç gösterme,
15. Hizmet sunduğu insanlara tek tip davranma, onları küçümseme, alay etme,
16. Hizmet verdiği kişilerle ilişkiyi erteleme, onlarla yüz yüze gelmeye, telefonla konuşmaya direnç gösterme,
17. Arkadaşları ile iş konusunda tartışmaktan kaçınma, alaycı ve suçlayıcı olma,
18. Sık sık işinden ayrılmayı düşünme,
19. Yöneticilerin onları desteklemediklerini, onların iş performanslarını

anlamadıklarını düşünme, iş çevresine, arkadaşlarına ve yöneticilerine karşı kızgınlık,

20. Duygusal durumdaki dalgalanmalar ve bunların sonucu olarak benlik imajının olumsuz yönde değişmeye başlaması (Çam, 1989, s. 9-11).

2.4.2. Tükenmişliğin Evreleri

Tükenme dört evre ile tanımlanmıştır. Bu evrelendirme tükenmeyi anlamayı kolaylaştıran bir bakış açısı sağlamaktadır. Ancak aslında tükenme kişinin bir evreden diğerine geçtiği kesikli bir süreç değil, sürekli bir olgudur (Ergin, 1992, s. 143-154).

I. Evre: Şevk ve Coşku Evresi (Enthusiasm): Bu evrede yüksek bir umutluluk, enerjide artma ve gerçekçi olmayan boyutlara varan mesleki beklentiler sergilenmektedir. Kişi için mesleği her şeyin önündedir. Uykusuzluğa, gergin çalışma ortamlarına, kendine ve yaşamın diğer yönlerine zamanını ve enerjisini ayırmayışına karşı üstün bir uyum sağlama çabasıdır.

II. Evre: Durağanlaşma Evresi (Stagnation): Bu evrede artık istek ve umutlulukta bir azalma olur. Mesleğini uygularken karşılaştığı güçlüklerden, daha önce umursamadığı ya da yadsıdığı bazı noktalardan giderek rahatsız olmaya başlamıştır. Sorgulanmaya başlanan “işten başka bir şey yapmıyor olmak”tır. Zira, mesleği kuramsal ve pratik tüm yönleri ile kişinin varoluşunu tamamen dolduramamıştır.

III. Evre: Engellenme Evresi (Frustration): Başka insanlara yardım ve hizmet etmek için çalışmaya başlamış olan kişi, insanları, sistemi, olumsuz çalışma koşullarını değiştirmenin ne kadar zor olduğunu anlar. Yoğun bir engellenmişlik duygusu yaşar. Bu noktada 3 yoldan biri seçilmektedir. Bunlar; adaptif savunma ve başa çıkma stratejilerini harekete geçirme, maladaptif savunmalar ve başa çıkma stratejileri ile tükenmişliği ilerletme, durumdan kendini çekme veya kaçınmadır.

IV. Evre: Umursamazlık Evresi (Apathy): Bu evrede, çok derin duygusal kopma ya da kısırlaşma, derin bir inançsızlık ve umutsuzluk gözlenmektedir. Mesleğini

ekonomik ve sosyal güvence için sürdürmekte, ondan zevk almamaktadır. Böyle bir durumda iş yaşamı kişi için bir doyum ve kendini gerçekleştirme alanı olmaktan çok uzak, kişiye ancak sıkıntı ve mutsuzluk veren bir alan olacaktır (Düzyürek ve Ünlüoğlu, 1992, s. 108-112).

Tamer'in (1987) tükenmişlik evreleri;

1. Çok ara bir rahatsızlığın bulunmasına karşın fiziksel olarak iyilik içinde olma,
2. Uyku, yeme ve içme düzensizlikleri ile belirginleşen doyumsuzluk,
3. Zihinsel sıkıntı ve dikkat alanında daralma,
4. Yaşam tarzı ya da meslekte değişiklik,
5. Güç ve yeteneklerde kayıp olduğunu algılama (Tamer, 1987, s. 4).

2.4.3. Tükenmişlik İle İlgili Araştırmalar

Önceden de belirtildiği gibi tükenmişlik ile ilgili ilk araştırmalar Freudenberg ile Maslach ve Jackson tarafından yapılmıştır. Maslach'ın bu konudaki araştırması daha çok tükenmişliğin sosyal ve psikolojik açıdan etkilerini ortaya koymaktadır.

Ergin'in (1996) sağlık sektöründe yedi meslek grubu üzerinde yaptığı (uzman doktor, pratisyen doktor, diş hekimi, eczacı, sağlık teknisyeni, ebe) araştırmada; duygusal tükenme ve duyarsızlaşma yaş ve çalışma süresi arttıkça azalmakta, kişisel başarı duygusu yaşla birlikte artmaktadır. Tükenmişliğin gençlerde görülmesi, gençlerin problemlerle başa çıkmak için bazı özellikleri kazanamamaları ya da mesleğe bağlanmanın henüz oluşmaması ile açıklanmaktadır (Baykoçak, 2002, s. 29).

Altıntaş (1997), teknik liselerdeki öğretmenlerde tükenmişliği incelemiştir. Çalışmada cinsiyet, medeni durum, çocuk durumu, sınıftaki ve atölyedeki öğrenci sayısını algılama, branştaki bilgileri yenileme ihtiyacı değişkenlerinde anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Bu araştırmalar ışığında öğretmenlik mesleği hastabakıcı, doktorluk gibi meslek

dalları ile birlikte tükenmişliğe en yakın meslek dallarından biridir. Özellikle öğretmenlik mesleğinde, çevre şartları, çalışma ortamı ve insan ilişkileri gibi faktörler tükenmişliği etkilemektedir.

3. MATERYAL VE METOD

3.1. Yöntem

Niğde ilinde yapılan bu araştırma, tükenmişliğin farklı değişkenlere göre incelenmesi çalışmasıdır. Niğde ilinde görev yapan 144 beden eğitimi öğretmeninden tesadüfi yöntemle seçilen 82 beden eğitimi öğretmenine kişisel bilgi formu ve Maslach Tükenmişlik Envanteri'nden oluşan anketler verilmiştir.

3.1.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Grubu

Araştırmanın evrenini, Niğde ilinde görev yapmakta olan 144 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Niğde ilinde görev yapmakta olan 144 beden eğitimi öğretmeninden tesadüfi yöntemle seçilen 82 beden eğitimi öğretmeni ise örneklem grubu olarak belirlenmiştir.

3.1.2. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları iki adettir:

Bunlardan birincisi; öğretmenlerin kişisel bilgi formlarıdır. Bu formlar tezi hazırlayan araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu form oluşturulurken beden eğitimi öğretmenleri ile ilgili ihtiyaç duyulan bilgiler, yapılan önceki çalışmalar ve öğretmenler ile yapılan görüşmeler gözönünde bulundurulmuştur. Bu formların ilk aşamasında öğretmene ait yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, ek iş yapıp yapmadığı, hizmet yılı, görev yapılan okul ile ilgili sosyo-demografik bilgilerine ilişkin sorular yer almaktadır.

İkinci ve son olarak Maslach tükenmişlik ölçeğidir. Bu ölçekte tükenmişliği saptayıcı sorular ilk ve ortaöğretim okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerine

yöneltilmiştir.

3.1.2.1. Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Maslach Burnout Inventory)

Maslach tükenmişlik ölçeğinin yaratıcısı Christina Maslach, Susan E. Jackson ve Cary Cherniss ile birlikte insan ilişkileri fazla olan mesleklerin çalışanlarında görülen tükenmişlik sendromu ile ilgili çalışmalar yapmış ve tükenmişliğin semptomlarını listelemiştir. Bu çalışmalar sonucunda deneysel olarak onay görmüş ve tükenmişliğin sadece bireyin sağlığını bozan bir durum değil aynı zamanda mesleki etkinliğini de negatif yönde etkileyen bir durum olduğunu gösteren Maslach Tükenmişlik Ölçeği'ni oluşturmuştur .

3.1.2.2. Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Güvenilirliği

Çam (1992) tarafından ölçeğin güvenilirliği incelenmiştir. 276 hemşireden oluşan denek grubunun verdikleri yanıtlara dayanarak elde edilen Kuder-Richardson formülüne göre güvenilirlik katsayıları şöyledir. Duygusal tükenme için %89; duyarsızlaşma için %71; kişisel başarı için %72 bulunmuştur. Ölçeğin yarıya bölme tekniği ile saptanan korelasyon katsayılarının Sperman-Brown düzeltilmesi yapıldıktan sonra elde edilen güvenilirlik katsayıları ise; duygusal tükenme için %84; duyarsızlaşma için %78; kişisel başarı için %72'dir (Çam, 1993, s. 155-160).

Ölçeğin güvenilirliği iki yöntemle incelenmiştir. Bunlardan birincisi, ölçeğin her üç alt boyutu için iç tutarlılığın hesaplanmasıdır. Üç alt boyuta ilişkin Cronbach Alpha katsayılar şu şekilde oluşmuştur. Duygusal tükenme %83; duyarsızlaşma %65; kişisel başarı %72'dir. Ölçeğin güvenilirliği bir de test/tekrar-test yöntemiyle incelenmiştir. İlk uygulamadan 2-4 hafta sonra 99 denekten elde edilen verilerin tekrar test güvenilirlik katsayıları ise şöyledir. Duygusal tükenme %83; duyarsızlaşma %72; kişisel başarı %67'dir (Ergin, 1992, s. 143-154).

3.1.2.3. Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Geçerliliği

Ölçeğin yapı geçerliliği faktör yapısının incelenmesi yoluyla ele alınmıştır. Bu amaçla yapılan faktör analizi önce beş doğal faktör ortaya koymuşsa da bunların üç faktörde yığıldığı görülmüştür. Bu nedenle varimax rotation yapılarak yeniden değerlendirilmiş ve üç faktör elde edilmiştir. Bu da ölçeğin Türkçe uyarlamasının özgün İngilizce ölçek ile tutarlı olduğunu göstermiştir. Geçerliliğe ilişkin bir diğer analizde deneklerin sosyal beğenilirlik yönünde davranıp davranmadığını incelemiştir. Kozan'ın (1983) sosyal beğenilirlik ölçeği ile tükenmişliğin üç alt boyutunun korelasyon katsayıları şöyledir. Duygusal tükenme %32; duyarsızlaşma %48; kişisel başarı %36'dır. Söz konusu korelasyon katsayıları manidar olmakla birlikte yüksek değildir (Ergin, 1992, s. 154).

3.1.3. Verilerin Çözümlemesi

Anketlerden elde edilen sonuçlar, SPSS programı yardımıyla farklı değişkenler açısından (yaş, cinsiyet, hizmet süresi, gelir, çevre memnuniyeti) frekans tabloları yardımıyla değerlendirilmiştir. Veri grubu sayısı 2 olduğunda "t testi", 2'den fazla olduğunda ise "Tek Yönlü Anova Testi" uygulanmıştır.

Verilerin toplanması: Araştırmada kullanılan Maslach tükenmişlik envanteri ve kişisel bilgi formu Niğde Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan izinle il ve ilçelerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerine anket olarak dağıtılmıştır.

Bu çalışma 2005 yılının Nisan-Mayıs aylarında gerçekleştirilmiştir. Tükenmişlik düzeylerinin hesaplanması 5 alt probleme göre yapılmıştır. Cinsiyete göre, medeni duruma göre, hizmet sürelerine göre, gelir seviyesine göre ve sosyal çevre memnuniyetine göre tükenmişlik ilişkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Maslach tükenmişlik ölçeğini saptayan anket soruları 22 adettir. Araştırmacı tarafından oluşturulan bu anketteki (Ek-1) 22 soruda Maslach'ın yöntemi ile tükenmişlik seviyesi belirlenmeye çalışılmıştır.

Maslach tükenmişlik envanterinin alt boyutlarının içerdiği maddeler anketteki (Ek-1) numaralara göre şöyledir:

1. Duygusal Tükenme: 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 33
2. Kişisel Başarı: 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32
3. Duyarsızlaşma: 21, 34, 35, 36, 37

Duygusal tükenmede ve duyarsızlaşmada yüksek puanlar, kişisel başarı boyutunda ise düşük puan tükenmişliği göstermektedir. Tükenmişliğin hesaplanmasında;

1. Duygusal Tükenme	: 16.41 ve Üstü: Tükenmişlik,
5.40 ve 16.40 arası: Normal,
5.39 ve altı: Düşük.
2. Kişisel Başarı	:21.53 ve altı: Tükenmişlik
21.54-28.02: Normal
28.03: Düşük
3. Duyarsızlaşma	: 5.21 ve üstü: Tükenmişlik
0.52-5.20: Normal
0.51 ve altı: Düşük

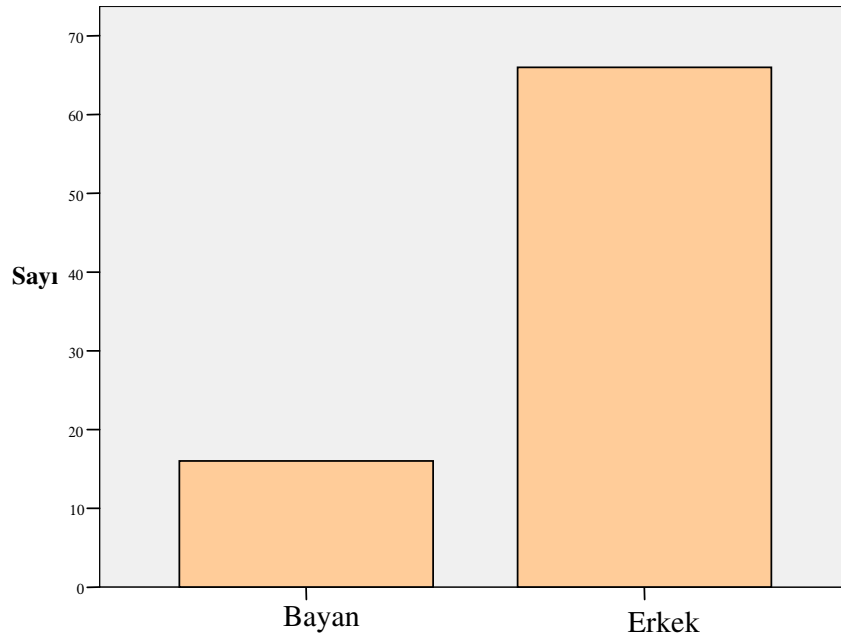
Gruplar arasında ortalama farkının istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını karşılaştırırken veri grubu sayısı iki olduğunda “t testi”, gruptaki karşılaştırılacak ortalama sayısı 2’den fazla olduğunda “Tek Yönlü Anova Testi” uygulanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Kişisel Bilgi Formu İle İlgili Bulgular

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları

<i>Cinsiyet</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Bayan	16	19.5
Erkek	66	80.5
Toplam	82	100.0

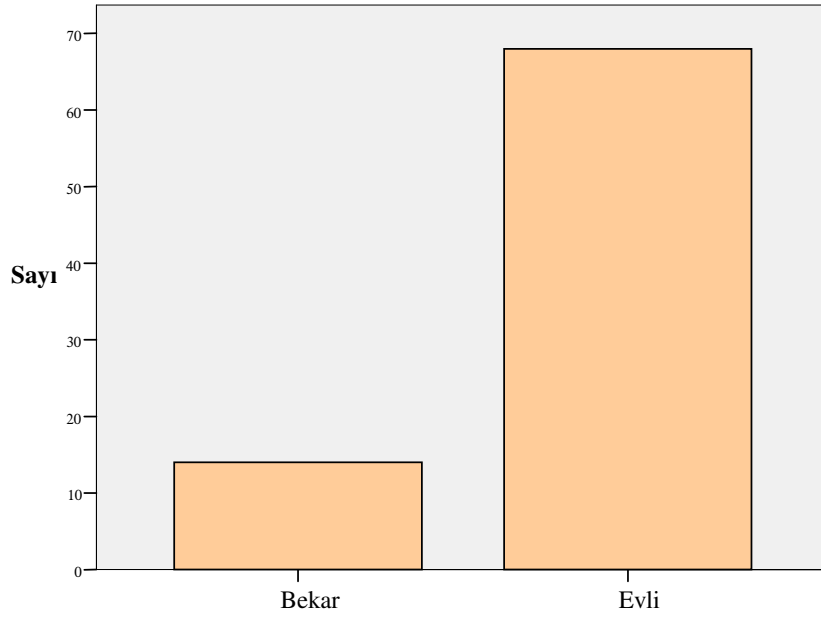

Grafik 1. Öğretmenlerin cinsiyete göre dağılım grafiği

Tablo 1’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan toplam öğretmen sayısı 82’dir. Cinsiyet dağılımına bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin 66’sının (%80.5) erkek , 16’sının (%19.5) bayan olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durum tablosu

<i>Medeni Durum</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Bekar	14	17.1
Evli	68	82.9
Toplam	82	100.0

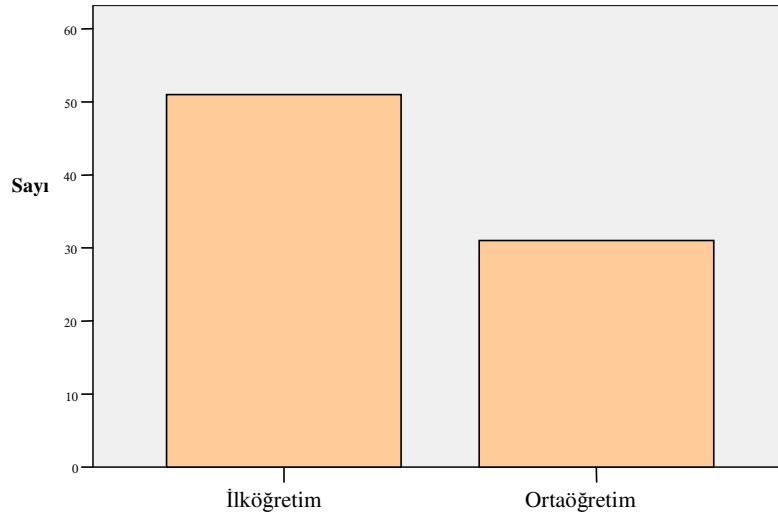

Grafik 2. Öğretmenlerin medeni durumlarına göre sayı grafiği

Tablo 2, araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumlarına göre dağılımını göstermektedir. Bu tabloya bakıldığında; araştırmaya katılan öğretmenlerin 68'inin (%82.9) evli, 14'ünün (%17.1) ise bekar olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmenlerin okullara göre dağılım tablosu

<i>Okul</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
İlköğretim	51	62.2
Ortaöğretim	31	37.8
Toplam	82	100.0

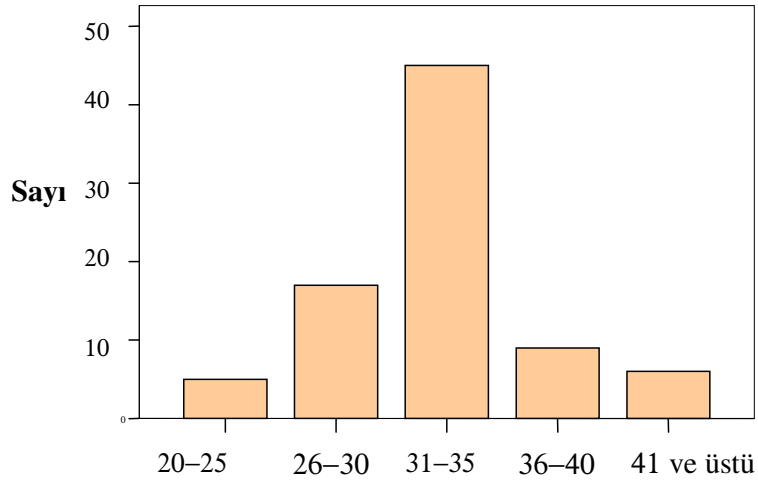

Grafik 3. Öğretmenlerin okullara göre dağılım grafiği

Tablo 3’de; araştırmaya katılan öğretmen grubunun 51 (%62.2)’inin ilköğretim, 31 (%37,8)’inin ortaöğretim kurumlarında görev yaptığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Araştırma grubu öğretmenlerinin yaş grupları tablosu

<i>Yaş Grupları</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
20-25	5	6.1
26-30	17	20.7
31-35	45	54.9
36-40	9	11.0
41 ve üstü	6	7.3
Toplam	82	100.0

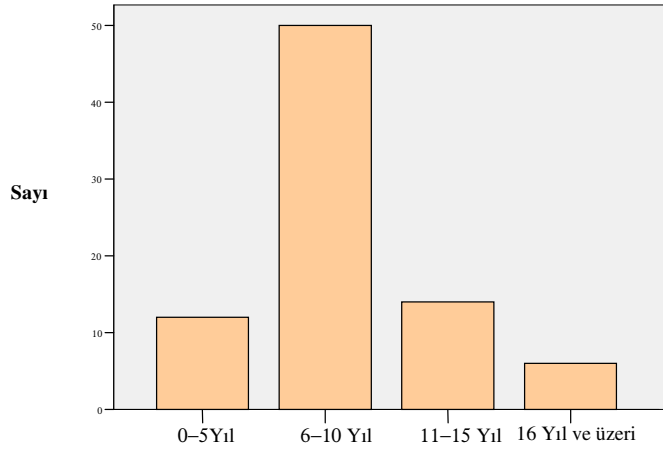

Grafik 4. Araştırma grubu öğretmenlerinin yaş dağılım grafiği

Tablo 4 ve grafik 4'e bakıldığında araştırma grubu öğretmenlerinin yaş gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Bu grafik ve tabloda, araştırma grubu öğretmenlerinin; 5'inin (%6.1) 20-25 yaş arasında, 17'sinin (%20.7) 26-30 yaş arasında, 45'inin (54.9) 31-35 yaş arasında, 9'unun (%11) 36-40 yaş arasında, 6'sının (%7.3) 41 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim düzeyleri tablosu

<i>Eğitim Düzeyi</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Lisans	77	93.9
Yüksek Lisans	5	6.1
Doktora	0	0
Toplam	82	100

Grafik 5. Hizmet yılı gruplarına göre dağılım grafiği

Tablo 5’teki verilere göre, araştırma grubuna dahil olan beden eğitimi öğretmenlerinin 77’sinin (%93.9) sadece lisans, 5’inin (%6.1) yüksek lisans yaptığı, doktora yapan kişilere rastlanmadığı görülmektedir.

Tablo 6. Öğretmenlerin hizmet yılı gruplarına göre dağılım tablosu

<i>Hizmet Yılı</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
0-6	12	18.6
6-10	50	61.0
11-15 Yıl	14	17.1
16 ve Üzeri	6	7.3
Toplam	82	100

Tablo 6’da öğretmenlerin hizmet yıllarına göre dağılımlarını araştırmak için 4 hizmet yılı grubu oluşturulduğu görülmektedir. Bunlardan birincisinde (0-5 yıl) 12 kişi, ikincisinde (6-10 Yıl) 50 kişi, üçüncüsünde (11-15 Yıl) 14 kişi, sonuncusunda ise (16 yıl ve üzeri) 6 kişi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Araştırma grubu öğretmenlerinin gelir seviyelerine göre dağılım tablosu

<i>Gelir Seviyesi</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
500-1000 YTL	49	59.8
1000-1500 YTL	27	32.9
1500-2000 YTL	4	4.9
2000 YTL üzeri	2	2.4
Toplam	82	100.0

Tablo 7’ye bakıldığında öğretmenlere verilen anketlerdeki işaretlemelere göre; 500-1000 YTL arasında geliri olan öğretmen sayısının 49 (%59.8), 1000-1500 YTL arasında geliri olan öğretmen sayısının 27 (%32.9), 1500-2000 YTL arasında geliri olan öğretmen sayısının 4 (%4.9), 2000 YTL ve üstü geliri olan öğretmen sayısının 2 (%2.4) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin, görev yerlerine göre dağılım tablosu

<i>Yer</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
İl (Merkez)	58	70.7
İlçe	24	29.3
Toplam	82	100.0

Tablo 8’de ise öğretmenlerinin şehir merkezinde mi yoksa ilçede mi görev yaptığı araştırılmıştır. Bu veriler sonucunda öğretmenlerin 58 (%70.7)’inin ilde (merkez), 24 (%29.3)’ünün ilçelerde görev yaptığı tespit edilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin ek iş yapma durumu tablosu

<i>Ek İş Yapma Cevabı</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Ek İş Yapan	21	25.6
Ek İş Yapmayan	61	74.4
Toplam	82	100.0

Tablo 9’daki verileri oluşturmak için öğretmenlere ek gelir getirici bir iş yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Bu veriler ışığında öğretmenlerin 21 (%25.6)’inin evet, 61

(%74.4)'inin hayır yanıtı verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 10. Ek iş yapanların yaptıkları işlere ve cinsiyete göre dağılımı tablosu

<i>Meslek</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Ticaret	5	23.8095	1	4,7619	6	28.5714
Hakemlik	2	9.5238	1	4,7619	3	14.2857
Antrenörlük	11	5.2381	1	4,7619	12	57.1429
Toplam	18	85.7143	3	14,2857	21	100

Tablo 10'da; ticaret yapan erkek öğretmen sayısının 5, bayan öğretmen sayısının 1 olduğu; hakemlik yapan erkek öğretmen sayısının 2, bayan öğretmen sayısının 1 olduğu; antrenörlük yapan erkek öğretmen sayısının 11, bayan öğretmen sayısının ise 1 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin cinsiyete göre 11 no'lu önermeye katılma tablosu (Okulunuz spor tesisi ve malzeme açısından yeterli mi?).

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Evet	9	10.9756	4	4.878	13	15.8537
Hayır	57	69.5122	12	14.6341	69	84.1463
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 11'de; erkek öğretmenlerden okullarında bulunan spor tesis ve malzemelerinin yeterliliğini kabul eden 9 kişi (%10) olduğu, bayan öğretmenlerden ise 4 kişi (%5) olduğu tespit edilmiştir. Okullarındaki spor tesis ve malzemelerinin yetersiz olduğunu söyleyen öğretmenlerin 57'sinin erkek, 12'sinin bayan olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin sosyal çevre memnuniyeti tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Evet	27	32.9268	6	7.3171	33	40.2439
Hayır	39	47.561	10	12.1951	49	59.7561
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 12’de öğretmenlerin bulunmuş oldukları sosyal çevreden memnun olup olmadıkları araştırılmıştır. Öğretmenlerin %40’ının “Evet”, %60’ının “Hayır” yanıtı verdiği tespit edilmiştir. Önermeye “Evet” cevabını veren öğretmenlerin %33’ünü erkek, %8’ini bayanların oluşturduğu görülmektedir. Önermeye “Hayır” cevabı veren öğretmenlerin ise %47’sinin erkek, %12’sinin bayan olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin okul yönetiminden yeterli destek alıp almadıklarına ilişkin durum tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Evet	23	28.0488	7	8.5366	30	36.5854
Hayır	43	52.439	9	10.9756	52	63.4146
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 13’de öğretmenlere, okul yönetiminden yeterli destek alıp almadıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin 30 (%37)’unun olumlu, 52 (%.63)’sinin ise olumsuz yanıt verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin meslekleri ile ilgili gelişme takibine ilişkin durum tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Evet	47	57.3171	10	12.1951	57	69.5122
Hayır	19	23.1707	6	7.3171	25	30.4878
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 14’de 14. önermede sorulan soruya ilişkin yanıtlar analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda erkek öğretmenlerin 47’sinin (%57), bayan öğretmenlerin ise 10’unun (%12) mesleki gelişmeleri takip edebildikleri tespit edilmiştir.

Tablo 15. Araştırma grubu öğretmenlerinin mesleki memnuniyeti frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Evet	64	78.0488	13	15.8537	77	93.9024
Hayır	2	2.439	3	3.6585	5	6.0976
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 15’in 15 no’lu önermenin cevaplarına göre oluşturulduğu görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak; araştırma grubu öğretmenlerinden 77 kişinin mesleğinden memnun olduğu, kalan 5 kişinin ise memnun olmadığı görülmektedir. Bu 5 kişiden 3’ünün bayan, 2’sinin ise erkek öğretmen olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Maslach Envanteri İle İlgili Bulgular

Tablo 16. Öğretmenlerin işlerinden duygusal olarak uzaklaşma hissetme sıklıkları tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	19	23.1707	5	6.0976	24	29.2683
Çok nadir	19	23.1707	1	1.2195	20	24.3902
Bazen	22	26.8293	8	9.7561	30	36.5854
Çoğu zaman	6	7.3171	2	2.439	8	9.7561
Her zaman	0	0	0	0	0	0
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 16’da, öğretmenlerin 24’ünün (%29) “Hiçbir zaman” yanıtını, 20’sinin (%24) “Çok nadir” yanıtını, 30’unun (%37) “Bazen” yanıtını, 8’inin (%10) “Çoğu zaman” yanıtını verip, hiç kimsenin “Her zaman” yanıtını vermediği tespit edilmiştir.

Tablo 17. Öğretmenlerin ruhen tükenmişlik hissetme sıklığı tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	15	18.2927	4	4.878	19	23.1707
Çok nadir	18	21.9512	5	6.0976	23	28.0488
Bazen	24	29.2683	2	2.439	26	31.7073
Çoğu zaman	8	9.7561	5	6.0976	13	15.8537
Her zaman	1	1.2195	0	0	1	1.2195
Toplam	66	80.4878	16	0.195122	82	100

Tablo 17’de görüldüğü gibi öğretmenlerin, ruhen tükenmişlik hissetme sıklığı ile ilgili öğretmenlerin 19’unun (%23) “Hiçbir zaman” yanıtını, 23’ünün (%28) “Çok nadir” yanıtını, 26’sinin (%32) “Bazen” yanıtını, 13’ünün (%16) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 1’inin (%1) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 18. Öğretmenlerin sabah kalktıklarında bir gün daha kendi mesleklerine katlanamayacağını hissetme sıklıkları tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	32	39.0244	7	8.5366	39	47.561
Çok nadir	20	24.3902	5	6.0976	25	30.4878
Bazen	10	12.1951	3	3.6585	13	15.8537
Çoğu zaman	3	3.6585	1	1.2195	4	4.878
Her zaman	1	1.2195	0	0	1	1.2195
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 18’de görüldüğü gibi, sabah kalktıklarında bir gün daha kendi mesleklerine katlanamayacağını hissetme sıklıkları ile ilgili; öğretmenlerin 39 (%48)’unun “Hiçbir zaman” yanıtını, 25’inin (%30) “Çok nadir” yanıtını, 13’ünün (%16) “Bazen” yanıtını, 4’ünün (%5) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 1’inin (%1) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 19. Öğrenciler ile sürekli iletişimde olmanın öğretmenleri yıprattığının hissedilmesi ile ilgili durumları tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	22	26.8293	1	1.2195	23	28.0488
Çok nadir	25	30.4878	4	4.878	29	35.3659
Bazen	10	12.1951	5	6.0976	15	18.2927
Çoğu zaman	8	9.7561	0	0	8	9.7561
Her zaman	1	1.2195	6	7.3171	7	8.5366
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 19 ise öğretmenlerin, öğrenciler ile sürekli ilişki içerisinde olmasının kendilerini yıprattığı konusundaki durumları ile ilgili bilgi vermektedir. Öğretmenlerin 23’ünün (%28) “Hiçbir zaman” yanıtını, 29’unun (%35) “Çok nadir” yanıtını, 15’inin (%18) “Bazen” yanıtını, 8’inin (%10) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 7’sinin (%9) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 20. Öğretmenlerin yaptığı işten yılgınlık hissetmeleri ile ilgili durum tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	34	41.4634	8	9.7561	42	51.2195
Çok nadir	18	21.9512	2	2.439	20	24.3902
Bazen	10	12.1951	4	4.878	14	17.0732
Çoğu zaman	3	3.6585	2	2.439	5	6.0976
Her zaman	1	1.2195	0	0	1	1.2195
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 20’de ise; öğretmenlerin yaptığı işten yılgınlık hissetmelerine dair durumları ile ilgili bilgi verilmektedir. Öğretmenlerin 42’sinin (%51) “Hiçbir zaman” yanıtını, 20’sinin (%25) “Çok nadir” yanıtını, 14’ünün (%17) “Bazen” yanıtını, 5’inin (%6) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 1’inin (%1) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 21. Öğretmenlerin mesleklerinin, kendilerini duygusal olarak katılaştırma endişesi yaşamalarını hissetme sıklıklarına ilişkin frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	31	37.8049	9	10.9756	40	48.7805
Çok nadir	17	20.7317	1	1.2195	18	21.9512
Bazen	12	14.6341	4	4.878	16	19.5122
Çoğu zaman	4	4.878	1	1.2195	5	6.0976
Her zaman	2	2.439	1	1.2195	3	3.6585
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 21’de ise öğretmenlerin, mesleklerinin kendilerini duygusal olarak katılaştırma endişesine göre durumları ile ilgili olarak; 40’ının (%48) “Hiçbir zaman” yanıtını, 18’inin (%22) “Çok nadir” yanıtını, 16’sının (%20) “Bazen” yanıtını, 5’inin (%6) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 3’ünün (%4) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 22. Öğretmenlerin işlerinden soğumalarını hissetme sıklıklarına ilişkin frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	33	40.2439	8	9.7561	41	50
Çok nadir	17	20.7317	3	3.6585	20	24.3902
Bazen	13	15.8537	3	3.6585	16	19.5122
Çoğu zaman	2	2.439	1	1.2195	3	3.6585
Her zaman	1	1.2195	1	1.2195	2	2.439
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 22’de öğretmenlerin, mesleklerinden soğuduklarını hissetme sıklıklarına ilişkin; 41’inin (%50) “Hiçbir zaman” yanıtını, 20’sinin (%24) “Çok nadir” yanıtını, 16’sının (%20) “Bazen” yanıtını, 3’ünün (%4) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 2’sinin (%2) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerin yolun sonuna geldiklerini hissetme sıklıklarına ilişkin frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	44	53.6585	13	15.8537	57	69.5122
Çok nadir	15	18.2927	2	2.439	17	20.7317
Bazen	4	4.878	0	0	4	4.878
Çoğu zaman	2	2.439	1	1.2195	3	3.6585
Her zaman	1	1.2195	0	0	1	1.2195
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 23’de öğretmenlerin, yolun sonuna geldiklerini, her şeyin bittiğini hissetme sıklıklarına ilişkin; 57’sinin (%69.5) “Hiçbir zaman” yanıtını, 17’sinin (%21) “Çok nadir” yanıtını, 4’ünün (%5) “Bazen” yanıtını, 3’ünün (%3.5) “Çoğu zaman” yanıtını

verip, 1'inin (%1) "Her zaman" yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 24. Öğretmenlerin 24. önermeyi hissetme sıklıkları frekans tablosu (Doğrudan insanlarla çalışmak bende aşırı gerginlik yaratıyor).

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	25	30.4878	5	6.0976	30	36.5854
Çok nadir	26	31.7073	6	7.3171	32	39.0244
Bazen	10	12.1951	2	2.439	12	14.6341
Çoğu zaman	4	4.878	3	3.6585	7	8.5366
Her zaman	1	1.2195	0	0	1	1.2195
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 24'te öğretmenlerin, doğrudan insanlarla çalışmanın kendilerinde gerginlik yarattığını hissetme sıklıklarına ilişkin; 30'unun (%36.5) "Hiçbir zaman" yanıtını, 32'sinin (%39) "Çok nadir" yanıtını, 12'sinin (%15) "Bazen" yanıtını, 7'sinin (%8.5) "Çoğu zaman" yanıtını verip, 1'inin (%1) "Her zaman" yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 25. Öğretmenlerin öğrencilerin sorunlarına en uygun çözümü bulma sıklıkları tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	11	13.4146	1	1.2195	12	14.6341
Çok nadir	2	2.439	0	0	2	2.439
Bazen	11	13.4146	0	0	11	13.4146
Çoğu zaman	32	39.0244	12	14.6341	44	53.6585
Her zaman	10	12.1951	3	3.6585	13	15.8537
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 25'te öğretmenlerin, öğrencilerin sorunlarına en uygun çözümü bulma sıklıklarına ilişkin; 12'sinin (%14.5) "Hiçbir zaman" yanıtını, 2'sinin (%2.5) "Çok nadir" yanıtını, 11'inin (%13.5) "Bazen" yanıtını, 44'ünün (%53.5) "Çoğu zaman"

yanıtını verip, 13'ünün (%16) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 26. Öğretmenlerin öğrencileri ile arasında rahat bir hava yaratma sıklığı tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>F</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	7	8.5366	2	2.439	9	10.9756
Çok nadir	0	0	0	0	0	0
Bazen	4	4.878	0	0	4	4.878
Çoğu zaman	39	47.561	8	9.7561	47	57.3171
Her zaman	16	19.5122	6	7.3171	22	26.8293
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 26’da öğretmenlerin, öğrencileri ile aralarında sıcak bir hava yaratma sıklıklarına ilişkin; 9’unun (%11) “Hiçbir zaman” yanıtını, 0’ının (%0) “Çok nadir” yanıtını, 4’ünün (%5) “Bazen” yanıtını, 47’sinin (%57) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 22’sinin (%27) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 27. Öğretmenlerin insanların yaşamlarına mesleği ile katkıda bulunduklarını hissetme sıklıkları tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	7	8.5366	1	1.2195	8	9.7561
Çok nadir	1	1.2195	0	0	1	1.2195
Bazen	7	8.5366	2	2.439	9	10.9756
Çoğu zaman	38	46.3415	7	8.5366	45	54.878
Her zaman	13	15.8537	6	7.3171	19	23.1707
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 27’deki verilere göre öğretmenlerin, insanların yaşamlarına mesleği ile katkıda bulunduklarını hissetme sıklıklarına ilişkin; 8’inin (%10) “Hiçbir zaman” yanıtını, 1’inin (%1) “Çok nadir” yanıtını, 9’unun (%11) “Bazen” yanıtını, 45’inin (%55) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 19’unun (%23) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit

edilmiştir.

Tablo 28. Öğretmenlerin, kendilerini çok şey yapabilecek güçte hissetme sıklıklarına ilişkin frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	2	2.439	0	0	2	2.439
Çok nadir	4	4.878	1	1.2195	5	6.0976
Bazen	12	14.6341	3	3.6585	15	18.2927
Çoğu zaman	31	37.8049	6	7.3171	37	45.122
Her zaman	17	20.7317	6	7.3171	23	28.0488
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 28’deki verilere göre öğretmenlerin, kendilerini çok şey yapabilecek güçte hissetme sıklıklarına ilişkin; 2’sinin (%2.5) “Hiçbir zaman” yanıtını, 5’inin (%6) “Çok nadir” yanıtını, 15’inin (%18.5) “Bazen” yanıtını, 37’sinin (%45) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 23’ünün (%28) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 29. Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinde kayda değer başarı hissetme sıklıklarına göre frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	4	4.878	0	0	4	4.878
Çok nadir	5	6.0976	1	1.2195	6	7.3171
Bazen	13	15.8537	2	2.439	15	18.2927
Çoğu zaman	33	40.2439	8	9.7561	41	50
Her zaman	11	13.4146	5	6.0976	16	19.5122
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 29’deki verilere göre öğretmenlerin, meslek hayatlarında kayda değer birçok başarı elde ettiklerini hissetme sıklıklarına ilişkin; 4’ünün (%5) “Hiçbir zaman” yanıtını, 6’sının (%7) “Çok nadir” yanıtını, 15’inin (%18) “Bazen” yanıtını, 41’inin (%50) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 16’sının (%20) “Her zaman” yanıtını verdiği

tespit edilmiştir.

Tablo 30. Öğretmenlerin öğrencilerinin neler hissettiklerini anlama sıklığına göre frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	3	3.6585	0	0	3	3.6585
Çok nadir	3	3.6585	0	0	3	3.6585
Bazen	14	17.0732	3	3.6585	17	20.7317
Çoğu zaman	33	40.2439	8	9.7561	41	50
Her zaman	13	15.8537	5	6.0976	18	21.9512
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 30'daki verilere göre öğretmenlerin, öğrencilerinin neler hissettiklerini anlama sıklıklarına ilişkin; 3'ünün (%3.5) "Hiçbir zaman" yanıtını, 3'ünün (%3.5) "Çok nadir" yanıtını, 17'sinin (%21) "Bazen" yanıtını, 41'inin (%50) "Çoğu zaman" yanıtını verip, 18'inin (%22) "Her zaman" yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 31. Öğretmenlerin insanlarla yakın bir çalışmadan sonra kendini canlanmış hissetme sıklıklarına dair frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	4	4.878	0	0	4	4.878
Çok nadir	1	1.2195	2	2.439	3	3.6585
Bazen	11	13.4146	5	6.0976	16	19.5122
Çoğu zaman	36	43.9024	2	2.439	38	46.3415
Her zaman	14	17.0732	7	8.5366	21	25.6098
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 31'deki verilere göre öğretmenlerin, insanlarla yakın bir çalışmadan sonra kendini canlanmış hissetme sıklıklarına ilişkin; 4'ünün (%5) "Hiçbir zaman" yanıtını, 3'ünün (%4) "Çok nadir" yanıtını, 16'sının (%19.5) "Bazen" yanıtını, 38'inin (%46) "Çoğu zaman" yanıtını verip, 21'inin (%25,5) "Her zaman" yanıtını

verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 32. Öğretmenlerin, işlerinde duygusal sorunlara serinkanlılıkla yaklaşabilme sıklığına göre frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	2	2.439	1	1.2195	3	3.6585
Çok nadir	3	3.6585	0	0	3	3.6585
Bazen	11	13.4146	4	4.878	15	18.2927
Çoğu zaman	33	40.2439	7	8.5366	40	48.7805
Her zaman	17	20.7317	4	4.878	21	25.6098
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 32’deki verilere göre öğretmenlerin, işlerinde duygusal sorunlara serinkanlılıkla yaklaşabilme sıklıklarına ilişkin; 3’ünün (%4) “Hiçbir zaman” yanıtını, 3’ünün (%4) “Çok nadir” yanıtını, 15’inin (%18) “Bazen” yanıtını, 40’ının (%49) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 21’inin (%25) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 33. Öğretmenlerin işlerinde çok fazla çalıştıklarını hissetme sıklığına göre frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	2	2.439	1	1.2195	3	3.6585
Çok nadir	8	9.7561	1	1.2195	9	10.9756
Bazen	18	21.9512	3	3.6585	21	25.6098
Çoğu zaman	26	31.7073	8	9.7561	34	41.4634
Her zaman	12	14.6341	3	3.6585	15	18.2927
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 33’teki verilere göre öğretmenlerin, işlerinde çok fazla çalıştıklarını hissetme sıklığına ilişkin; 3’ünün (%4) “Hiçbir zaman” yanıtını, 9’unun (%11) “Çok nadir” yanıtını, 21’inin (%26) “Bazen” yanıtını, 34’ünün (%41) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 15’inin (%18) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 34. Öğretmenlerin, öğrencileri tarafından bazı problemler nedeniyle suçlandığını hissetme sıklıklarına göre frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	19	23.1707	12	14.6341	31	37.8049
Çok nadir	21	25.6098	3	3.6585	24	29.2683
Bazen	19	23.1707	1	1.2195	20	24.3902
Çoğu zaman	5	6.0976	0	0	5	6.0976
Her zaman	2	2.439	0	0	2	2.439
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 34’teki verilere göre öğretmenlerin, öğrencileri tarafından bazı problemler nedeniyle suçlandığını hissetme sıklıklarına ilişkin; 31’inin (%38) “Hiçbir zaman” yanıtını, 24’ünün (%29) “Çok nadir” yanıtını, 20’sinin (%24) “Bazen” yanıtını, 5’inin (%6) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 2’sinin (%3) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 35. Öğretmenlerin öğrencilerine ne olduğunu umursama düzeylerine ilişkin frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	6	7.3171	0	0	6	7.3171
Çok nadir	4	4.878	0	0	4	4.878
Bazen	5	6.0976	2	2.439	7	8.5366
Çoğu zaman	20	24.3902	4	4.878	24	29.2683
Her zaman	31	37.8049	10	12.1951	41	50
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 35’teki verilere göre öğretmenlerin, öğrencilere ne olduğunu umursama sıklıklarına ilişkin; 6’sının (%7) “Hiçbir zaman” yanıtını, 4’ünün (%5) “Çok nadir” yanıtını, 7’sinin (%8.5) “Bazen” yanıtını, 24’ünün (%29.5) “Çoğu zaman” yanıtını verip, 41’inin (%50) “Her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 36. Öğretmenlerin mesleklerine başladıklarından itibaren insanlara karşı daha katı olduklarını hissetme sıklıklarına göre frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	22	26.8293	6	7.3171	28	34.1463
Çok nadir	15	18.2927	5	6.0976	20	24.3902
Bazen	20	24.3902	4	4.878	24	29.2683
Çoğu zaman	7	8.5366	1	1.2195	8	9.7561
Her zaman	2	2.439	0	0	2	2.439
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 36'daki verilere göre öğretmenlerin, mesleklerine başladıklarından itibaren insanlara karşı daha katı olduklarını hissetme sıklıklarına ilişkin; öğretmenlerin 28'inin (%34) "Hiçbir zaman" yanıtını, 20'sinin (%24.5) "Çok nadir" yanıtını, 24'ünün (%29) "Bazen" yanıtını, 8'inin (%10) "Çoğu zaman" yanıtını verip, 2'sinin (%2.5) "Her zaman" yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 37. Öğretmenlerin bazı öğrencilerine kişiliği olmayan nesneler gibi davrandıklarını hissetme sıklıklarına göre frekans tablosu

<i>Önermeye Katılma Düzeyi</i>	<i>Erkek</i>		<i>Bayan</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiçbir zaman	37	45.122	15	18.2927	52	63.4146
Çok nadir	19	23.1707	0	0	19	23.1707
Bazen	7	8.5366	1	1.2195	8	9.7561
Çoğu zaman	2	2.439	0	0	2	2.439
Her zaman	1	1.2195	0	0	1	1.2195
Toplam	66	80.4878	16	19.5122	82	100

Tablo 37'deki verilere göre; öğretmenlerin bazı öğrencilerine kişiliği olmayan nesneler gibi davrandıklarını hissetme sıklıklarına ilişkin; 52'sinin (%63.5) "Hiçbir zaman" yanıtını, 19'unun (%23) "Çok nadir" yanıtını, 8'nini (%10) "Bazen" yanıtını, 2'sinin (%2.5) "Çoğu zaman" yanıtını verip, 1'inin (%1) "Her zaman" yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

4.3. Tükenmişlik İle İlgili Bulgular

4.3.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 38. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetine göre, sayıları, puan ortalamaları ve standart sapmaları

<i>Cinsiyet</i>	<i>Erkek(66)</i>		<i>Kadın(16)</i>		<i>t</i>
	X	SS	X	SS	
Duygusal Tükenmişlik	11.07	6.35	12.13	8.53	-1.307
Kişisel Başarı	22.03	5.68	24	5.46	0.391
Duyarsızlaşma	7.09	2.90	5.93	2.29	-0.27

Tablo 38’de, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre her bir tükenme boyutunda aldıkları ortalama puanlar ile standart sapmaları verilmiştir. Bu bulgu ile cinsiyetin tükenmişlik üzerindeki etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Yapılan t testi ile tükenmişlik alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Tablo 39. Cinsiyete göre duygusal tükenme alt boyutunda tükenmişlik yüzdeleri

<i>Cinsiyet</i>		<i>Duygusal Tükenmişlik Düzeyleri</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
Bay	<i>f</i>	14	40	12	66
	<i>%</i>	21.2121	60.6061	18.1818	100
Bayan	<i>f</i>	4	8	4	16
	<i>%</i>	25	50	25	100
Toplam	<i>f</i>	18	48	16	82
	<i>%</i>	21.9512	58.5366	19.5122	100

Tablo 39 analiz edildiğinde erkek öğretmenlerin %18’inin duygusal açıdan tükenmişlik yaşarken, bayan öğretmenlerin %25’inin duygusal açıdan tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Erkek ve bayan öğretmenlerin çoğunluğunu normal boyutlarda duygusal tükenmişlik yaşayanların oluşturduğu tespit edilmiştir. Düşük

düzeyde duygusal tükenmişlik yaşayan erkek ve bayan öğretmenlerin yüzdeleri, %21 ve %25 olarak tespit edilmiştir. Duygusal tükenmeyi en çok yaşayan öğretmenlerin cinsiyet düzeyinde bayanlar olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 40. Cinsiyete göre kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yüzdeleri

<i>Cinsiyet</i>		<i>Kişisel Başarı Düzeyi</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
Bay	<i>f</i>	5	37	24	66
	%	7.5758	56.0606	36.3636	100
Bayan	<i>f</i>	3	9	4	16
	%	18.75	56.25	25	100
Toplam	<i>f</i>	8	43	31	82
	%	9.7561	52.439	37.8049	100

Tablo 40 analiz edildiğinde erkek öğretmenlerin %36'sının kişisel başarı açısından tükenmişlik yaşarken, bayan öğretmenlerin %25'inin kişisel başarı açısından tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Erkek ve bayan öğretmenlerin çoğunluğunu normal boyutlarda kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşayanların oluşturduğu tespit edilmiştir. Düşük düzeyde tükenmişlik yaşayan erkek ve bayan öğretmenlerin yüzdeleri, %7.5 ve %19 olarak tespit edilmiştir. Kişisel başarı açısından en düşük tükenmişlik yaşayan öğretmenlerin cinsiyet düzeyinde bayanlar olduğu göze çarpmaktadır. Ama erkek öğretmenlerin kişisel başarı alt boyutundaki tükenmişlik oranları, bayan öğretmenlerin kişisel başarı alt boyutundaki tükenmişlik oranlarıyla yakınlık göstermektedir.

Tablo 41. Cinsiyete göre duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yüzde ve frekansları

<i>Cinsiyet</i>		<i>Duyarsızlaşma</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
Bay	<i>f</i>	0	22	44	66
	%	0	33.3333	66.6667	100
Bayan	<i>f</i>	0	7	9	16
	%	0	43.75	56.25	100
Toplam	<i>f</i>	0	29	53	82
	%	0	35.3659	64.6341	100

Tablo 41 analiz edildiğinde ise erkek öğretmenlerin %67'sinin duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşarken, bayan öğretmenlerin %56'sının duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Erkek ve bayan öğretmenlerin çoğunluğunu duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşayanların oluşturduğu tespit edilmiştir. Düşük düzeyde duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşayan erkek ve bayan öğretmenlerin yüzdeleri; %0 ve %0 olarak tespit edilmiştir. Duyarsızlaşma alt boyutu açısından en çok tükenmişlik yaşayan öğretmenlerin cinsiyet düzeyinde baylar olduğu göze çarpmaktadır.

4.3.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu analiz ile tükenmişliğin medeni duruma göre bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi içindir.

Tablo 42. Öğretmenlerin medeni durumlarına göre tükenmişlik puan ortalamaları, sayıları ve standart sapmaları

<i>Medeni Durum</i>	<i>Evli (68)</i>		<i>Bekar (14)</i>		t
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	
Duygusal Tükenmişlik	11.8	7.1	8.64	4.81	-1.48
Kişisel Başarısızlık	22.5	5.86	22.07	4.73	0.314
Duyarsızlaşma	7.05	2.83	5.92	2.63	-0.89

Tablo 42 de tükenmişlik alt boyutlarında medeni duruma göre ortalama ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Yapılan t testi ile tükenmişlik alt boyutlarında bekar ve evli öğretmenlerin tükenmişlikleri arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Tablo 43. Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre duygusal tükenme alt boyutunda tükenmişlik yüzdeleri

<i>Medeni Durum</i>	<i>Duygusal Tükenme Düzeyi</i>				
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
Evli	<i>f</i>	14	39	15	68
	%	21.2121	59.0909	22.72	100
Bekar	<i>f</i>	5	8	1	14
	%	31.25	50	6.25	87.50
Toplam	<i>f</i>	19	47	16	82
	%	23.1707	57.3171	19.5122	100

Tablo 43 analiz edildiğinde ise evli öğretmenlerin %23'ünün duygusal tükenme alt boyutunda tükenmişlik yaşarken, bekar öğretmenlerin %6'sının duygusal tükenme alt boyutunda tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Evli ve bekar öğretmenlerin

çoğunluğunu, tükenmişlik alt boyutlarından duygusal tükenmişlik boyutunda normal tükenmişlik yaşayanların oluşturduğu tespit edilmiştir. Düşük düzeyde tükenmişlik yaşayan evli ve bekar öğretmenlerin yüzdeleri, %2 ve %3 olarak tespit edilmiştir. Duygusal tükenme alt boyutunda en çok tükenmişlik yaşayan öğretmenlerin medeni hal düzeyinde evli öğretmenler olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 44. Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre kişisel başarı alt boyutlarında tükenmişlik yüzdeleri

<i>Medeni Durum</i>		<i>Kişisel Başarı Tükenmişliği</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
Evli	<i>f</i>	7	39	22	68
	%	10.6061	59.0909	33.30	100
Bekar	<i>f</i>	1	7	6	14
	%	6.25	43.75	37.5	87.5
Toplam	<i>f</i>	8	46	28	82
	%	9.7561	56.0976	34.1463	100

Tablo 44 analiz edildiğinde ise evli öğretmenlerin %33'ünün kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşarken, bekar öğretmenlerin %37.5'inin kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Evli ve bekar öğretmenlerin çoğunluğunu kişisel başarı alt boyutunda normal tükenmişlik yaşayanların oluşturduğu tespit edilmiştir. Düşük düzeyde kişisel başarı tükenmişliği yaşayan evli ve bekar öğretmenlerin yüzdeleri %11 ve %6 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 45. Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre duyarsızlaşma alt boyutlarında tükenmişlik yüzdeleri

<i>Medeni Durum</i>		<i>Duyarsızlaşma</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
Evli	<i>f</i>	0	24	44	68
	<i>%</i>	0	36.3636	66.6	100
Bekar	<i>f</i>	0	5	9	14
	<i>%</i>	0	31.25	56.25	87.5
Toplam	<i>f</i>	0	29	53	82
	<i>%</i>	0	35.3659	64.6341	100

Tablo 45 analiz edildiğinde ise evli öğretmenlerin %67'sinin duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşarken, bekar öğretmenlerin %56.25'inin duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Evli ve bekar öğretmenlerin çoğunluğunu duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşayanların oluşturduğu tespit edilmiştir. Düşük düzeyde tükenmişlik yaşayan evli ve bekar öğretmenlerin yüzdeleri %0 ve %0 olarak tespit edilmiştir.

4.3.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Bu bulgu ile beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yılının tükenmişlik üzerindeki etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tablo 46. Hizmet yıllarına göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

	<i>Varyans Kaynakları</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>p</i>	<i>t</i>
<i>Duygusal Tükenme</i>	Gruplar arası	156.2253	52.07	1.128	2.72
	Grup içi	3599.397	46.146		
	Toplam	3755.622			
<i>Kişisel Başarısızlık</i>	Gruplar arası	29.108	9.702	0.46	2.72
	Grup içi	1637	20.99		
	Toplam	1666.902			
<i>Duyarsızlaşma</i>	Gruplar arası	6.251	2.083	0.1925	2.76
	Grup içi	843.944	10.81		
	Toplam	850.195			

Hizmet yıllarının tek yönlü varyans analizi yapıldığında aradaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 47. Beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre duygusal tükenmişlik durumları

<i>Hizmet Yılı</i>		<i>Duygusal Tükenmişlik</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
0-5	<i>f</i>	0	10	2	12
	<i>%</i>	0	83.3333	16.6667	100
6-10	<i>f</i>	10	25	15	50
	<i>%</i>	20	50	30	100
11-15	<i>f</i>	7	6	1	14
	<i>%</i>	50	42.8571	7.1429	100
16 ve üstü	<i>f</i>	1	5	0	6
	<i>%</i>	16.6667	83.3333	0	100
Toplam	<i>f</i>	18	46	18	82
	<i>%</i>	21.9512	56.0976	21.9512	100

Tablo 47 incelendiğinde 0-5 yıl arası görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin çoğunluğunun normal duygusal tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. 6-10 yıl arasında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin 25'inin normal duygusal tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir. 11-15 yıl arasında hizmet sürelerine sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun ise % 43 ile normal duygusal tükenmişlik yaşayan öğretmenler olduğu görülmektedir. 16 yıl ve üstü öğretmenlerde ise duygusal tükenmişlik yaşayan öğretmenlere rastlanmamıştır.

Tablo 48. Beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlikleri

<i>Hizmet Yılı</i>		<i>Kişisel Başarı Tükenmişliği</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
0-5	<i>f</i>	0	7	5	12
	<i>%</i>	0	58.3333	41.6667	100
6-10	<i>f</i>	4	29	17	47
	<i>%</i>	8	61.7021	36.1702	100
11-15	<i>f</i>	2	8	4	14
	<i>%</i>	14.2857	57.1429	28.5714	100
16 ve üstü	<i>f</i>	1	4	1	6
	<i>%</i>	17	66	17	100
Toplam	<i>f</i>	7	48	27	82
	<i>%</i>	8.5366	58.5366	32.9268	100

Tablo 48 incelendiğinde 0-5 yıl arasında hizmet veren beden eğitimi öğretmenlerinin çoğunluğunun normal kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Fakat kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşayan öğretmenlerin %42 ile bu orana yakın olduğu açıkça görülmektedir. 6-10 yıl arasında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin %62 ile yine çoğunluğunu normal kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşayanlar oluşturmaktadır. 11-15 yıl arasında hizmet sürelerine sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunu ise %57 ile normal kişisel başarı alt boyutunda tükenmiş olan öğretmenler oluşturmaktadır. 16 yıl ve üstü öğretmenlerde ise kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşayan 1 tane öğretmene rastlanmıştır. Düşük tükenmiş ve tükenmişlik yaşayan öğretmenlerin sayıları da 16 yıl ve üzerinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinde birbirine eşittir.

Tablo 49. Beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet sürelerine göre duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlikleri

<i>Hizmet Yılı</i>		<i>Duyarsızlaşma</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
0-5	<i>f</i>	0	1	11	12
	<i>%</i>	0	8.3333	91.6667	100
6-10	<i>f</i>	0	8	42	50
	<i>%</i>	0	16	84	100
11-15	<i>f</i>	0	1	13	14
	<i>%</i>	0	7.1429	92.8571	100
16 ve üstü	<i>f</i>	0	0	6	6
	<i>%</i>	0	0	100	100
Toplam	<i>f</i>	0	10	72	82
	<i>%</i>	0	12.1951	87.8049	100

Tablo 49 incelendiğinde 0-5 yıl arasında hizmet veren beden eğitimi öğretmenlerinin çoğunluğunun duyarsızlaşma alt boyutunda yüksek derecede tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. 6-10 yıl arasında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin %84 ile yine çoğunluğunu duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşayanlar oluşturmaktadır. 11-15 yıl arasında hizmet süresine sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunu ise %93 ile duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşayan öğretmenler oluşturmaktadır. 16 yıl ve üstü öğretmenlerin hepsi yüksek derecede duyarsızlaşma tükenmişliği yaşamaktadır.

4.3.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Bu araştırma ile öğretmenlerin ücret seviyeleri ile tükenmişlikleri arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tablo 50. Beden eğitimi öğretmenlerinin ücret seviyelerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

	<i>Varyans Kaynakları</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>f</i>
<i>Duygusal Tükenme</i>	<i>Gruplar arası</i>	147.877	73.94	1.62
	<i>Grup içi</i>	3607	45.66	
	<i>Toplam</i>	3755.6		
<i>Kişisel Başarısızlık</i>	<i>Gruplar arası</i>	33.60	16.801	0.52
	<i>Grup içi</i>	2562.32	32.43	
	<i>Toplam</i>	2595.92		
<i>Duyarsızlaşma</i>	<i>Gruplar arası</i>	68.65	22.88	2.47
	<i>Grup içi</i>	850.20	9.90	
	<i>Toplam</i>	918.85		

Gelir seviyelerine göre tükenmişliğin tek yönlü varyans analizi sonucunda; ortalamalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Tablo 51. Beden eğitimi öğretmenlerinin ücret seviyelerine göre duygusal tükenmişlik durumları

<i>Gelir Seviyesi (ytl)</i>		<i>Duygusal Tükenmişlik</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
500-1000	<i>f</i>	15	26	8	49
	%	30.6122	53.0612	16.3265	100
1000-1500	<i>f</i>	2	18	7	27
	%	7.4074	66.6667	25.9259	100
1500-2000 ve üstü	<i>f</i>	2	3	1	6
	%	33.3333	50	16.6667	100
Toplam	<i>f</i>	19	47	16	82
	%	23.1707	57.3171	19.5122	100

Tablo 51 dikkate alındığında 500-1000 YTL arasında gelir seviyesine sahip olanların

%31'inin düşük duygusal tükenmişlik, %53'ünün normal duygusal tükenmişlik, %16'sının duygusal tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Gözlem sayısı az olduğu için 1500-2000 ve 2000 üstü gelir seviyesi olanlar birleştirilmiştir. 1000-1500 YTL arasında gelir seviyesine sahip olanların duygusal tükenmişliği, %7'si düşük, %67'si normal, %26'sı yüksek olarak tespit edilmiştir. 1500 ve üzeri alanların duygusal tükenmişliği ise %16 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 52. Beden eğitimi öğretmenlerinin gelir seviyelerine göre kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik durumları

<i>Gelir Seviyesi (ytl)</i>		<i>Kişisel Başarı Tükenmişliği</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
500-1000	<i>f</i>	0	9	40	49
	<i>%</i>	0	18.3673	81.6327	100
1000-1500	<i>f</i>	0	1	26	27
	<i>%</i>	0	3.7037	96.2963	100
1500-2000 ve üzeri	<i>f</i>	6	0	0	6
	<i>%</i>	100	0	0	100
Toplam	<i>f</i>	6	10	66	82
	<i>%</i>	7.3171	12.1951	80.4878	100

Tablo 52 dikkate alındığında 500-1000 YTL arasında gelir seviyesine sahip olanların %18'inin kişisel başarı alt boyutunda normal tükenmişlik yaşarken, %82'sinin yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir. 1000-1500 YTL arasında gelir seviyesine sahip olanların %4'ü kişisel başarı alt boyutunda normal tükenmişlik yaşarken, %96'sının yüksek tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir. 1500-2000 YTL ve üzeri geliri olanların tamamının kişisel başarı alt boyutunda düşük tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir.

Tablo 53. Beden eğitimi öğretmenlerinin gelir seviyelerine göre duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik durumları

<i>Gelir Seviyesi (ytl)</i>		<i>Duyarsızlaşma</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
500-1000	<i>f</i>	0	9	40	49
	%	0	18.4	81.6	100
1000-1500	<i>f</i>	0	0	27	27
	%	0	0	100	100
1500-2000 ve üstü	<i>f</i>	0	0	6	6
	%	0	0	100	100
Toplam	<i>f</i>	0	9	16	82
	%	0	11.1	88.9	100

Tablo 53 dikkate alındığında, duyarsızlaşma alt boyutunda 500-1000 YTL gelir seviyesine sahip olan öğretmenlerin %18.4 (9)'ünün normal boyutlarda tükenmişlik yaşarken, çoğunluğu oluşturan %81.6'lık kısmın yüksek tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir. Diğer yandan 1000-1500 ve 1500-2000 ve üstü gelire sahip olan öğretmenlerin tamamının duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir.

4.3.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu bulguda öğretmenlerin bulunduğu genel çevre memnuniyetinin öğretmenlerin tükenmişliği üzerindeki etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tablo 54. Beden eğitimi öğretmenlerinin çevre memnuniyetine göre tükenmişlik alt boyutlarında bazı tanımlayıcı istatistikleri

<i>Cinsiyet</i>	<i>Memnun olan (48)</i>		<i>Memnun Olmayan (34)</i>		<i>t</i>
	Ortalama	SS	Ortalama	SS	
Duygusal Tükenmişlik	12.79	7.14	9.08	5.73	-2.173
Kişisel Başarısızlık	21.25	6.06	24.05	4.64	-1.923
Duyarsızlaşma	8.85	2.90	9.85	2.29	-0.809

Tablo 54 incelendiğinde araştırma grubunun sosyal çevre memnuniyetine göre tükenmişlik alt boyutlarında bazı tanımlayıcı istatistikleri verilmiştir. Yapılan t testi ile alt boyutlar düzeyinde memnuniyete göre anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 55. Beden eğitimi öğretmenlerinin çevre memnuniyetine göre duygusal tükenmişlik alt boyutunda tükenmişlik durumları

<i>Memnuniyet Durumu</i>		<i>Duygusal Tükenmişlik</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
Memnun Olan	<i>f</i>	11	19	4	34
	<i>%</i>	32.3529	55.8824	11.7647	100
Memnun Olmayan	<i>f</i>	8	28	12	48
	<i>%</i>	16.6	58.3333	25	100
Toplam	<i>f</i>	19	47	16	82
	<i>%</i>	23.1707	57.3171	19.5122	100

Tablo 55 dikkate alındığında bulunulan çevreden memnun olanların %32'sinin duygusal tükenmişlik alt boyutunda düşük tükenmişlik yaşarken, %56'sının tükenmişliği duygusal alt boyutta normal, %12'sinin ise yüksek olduğu tespit edilmiştir. Memnun olmayanların ise %25'inin duygusal tükenmişlik alt boyutunda yüksek, %58'inin normal, %16'sının ise düşük tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir.

Tablo 56. Beden eğitimi öğretmenlerinin çevre memnuniyetine göre kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik durumları

<i>Çevre Memnuniyeti</i>		<i>Kişisel Başarı Alt Boyutunda Tükenmişlik</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
Memnun olan	<i>f</i>	6	17	11	34
	<i>%</i>	17.6471	50	32.3529	100
Memnun olmayan	<i>f</i>	2	29	17	48
	<i>%</i>	4.1667	60.4167	35.4167	100
Toplam	<i>f</i>	8	46	28	82
	<i>%</i>	9.7561	56.0976	34.1463	100

Tablo 56 dikkate alındığında; bulunulan çevreden memnun olanların %18'inin kişisel başarı alt boyutunda düşük tükenmişlik, %50'sinin kişisel başarı alt boyutunda normal tükenmişlik ve %32'sinin kişisel başarı alt boyutunda yüksek tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir. Memnun olmayanların ise %35'inin kişisel başarı alt boyutunda yüksek tükenmişlik, %60'ının normal tükenmişlik, %4'ünün ise düşük tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir.

Tablo 57. Beden eğitimi öğretmenlerinin çevre memnuniyeti göre duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik durumları

<i>Çevre Memnuniyeti</i>		<i>Duyarsızlaşma</i>			
		Düşük	Normal	Yüksek	Toplam
Memnun olan	<i>f</i>	0	3	31	34
	<i>%</i>	0	8.8235	91.1765	100
Memnun olmayan	<i>f</i>	0	7	41	48
	<i>%</i>	0	14.5833	85.4167	100
Toplam	<i>f</i>	0	10	72	82
	<i>%</i>	0	12.1951	87.8049	100

Tablo 57 dikkate alındığında; bulunulan çevreden memnun olanların %0'ının duyarsızlaşma alt boyutunda düşük tükenmişlik, %9'unun duyarsızlaşma alt boyutunda normal tükenmişlik, %91'inin ise duyarsızlaşma alt boyutunda yüksek tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir. Memnun olmayanların ise %85'inin duyarsızlaşma alt boyutunda yüksek tükenmişlik, %15'inin normal tükenmişlik ve %0'ının düşük tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın evrenini Niğde ilindeki ilk ve orta öğretim okullarında görev yapan 144 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Bu çalışmada 82 beden eğitimi öğretmeni örneklem alınmıştır. Araştırma grubunun 66'sını (%80.5) erkek ve 16'sını (%19.5) bayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırma grubunu medeni durumuna bakıldığında ise 68'inin (%82.9) evli, 14'ünün (%17.1) ise bekar öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Yani çoğunluğu evli öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırma grubu öğretmenlerinin görev yaptığı okullara bakıldığında 51'i (%62.2) ilköğretimde, 31'i (37.8) ise ortaöğretimde görev yapmaktadır.

Araştırma grubunda bulunan öğretmenlerin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, grubun büyük çoğunluğunu 31-35 yaş arasında bulunan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu sayı 31-35 yaş arası öğretmenlerde 45 (%54.9) iken, ona en yakın sayı olan 17 (%20.7) ise 26-30 yaş arasındaki öğretmenlere aittir. Geriye kalan 11 kişiden 5'i 20-25 arası yaş grubuna, 6 kişi ise 46 yaş ve üzerindeki gruba dahildir. Gruba dair genel bir yorum yapıldığında ise grubun çoğunluğunu genç ve tecrübeli öğretmenlerin oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 16'sı (%19.5) duygusal tükenme ve 28'i (%34) kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşarken, 72'si duyarsızlık (%88) alt boyutunda tükenmişlik yaşamaktadır. Araştırma bulgularına göre duygusal tükenmişlik alt boyutunda, öğretmenlerin düşük seviyede tükenmişlik yaşadığı görülürken, kişisel başarı alt boyutunda normal tükenmişlik, duyarsızlaşma alt boyutunda ise yüksek tükenmişlik yaşadıkları tespit edilmiştir.

Maslach tükenmişlik ölçeğine göre her bir alt problem incelendiğinde; duygusal tükenmişlik alt boyutunda; cinsiyete göre tükenmişlik değerlendirildiğinde erkeklerin

%18'i tükenmişlik yaşarken, bayanların ise %25'inin duygusal tükenmişlik yaşamaları, bayanların duygusal açıdan daha hassas olduklarını; bunun yanında karşılaşılan durumlar karşısında daha fazla etkilendiklerini göstermektedir. Bayanların bunun yanında kendisine dair bilgilerde daha açık olması nedeniyle böyle bir durumun oluşması normal olarak görülmektedir.

Medeni duruma göre duygusal tükenmişlik değerlendirildiğinde ise evli öğretmenlerin %66'sı tükenmişlik yaşarken, bekar öğretmenlerin duygusal tükenmişlik alt boyutunda daha az tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Tükenmişliğin, evli öğretmenlerde daha yüksek çıkmasının nedenleri olarak ailevi problemler, özgürlük kısıtlamaları ve aile ihtiyaçlarının karşılanması gibi faktörler gösterilebilir. Bu açıdan bakıldığında evli öğretmenlerin bekar öğretmenlerden daha fazla sorumlulukları olduğu anlaşıldığı gibi, tükenmişlik oranları arasındaki fark da doğal karşılanmaktadır.

Araştırma grubu öğretmenlerinin çalışma yıllarına (hizmet yıllarına) göre duygusal tükenmişlik alt boyutunda tükenmişlikleri dikkate alındığında en çok tükenmişlik yüzdesine sahip olanların %30 ile 6-10 yıl arasında hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Sonrası ise %16 ile 0-5 yılları arasında hizmet görenler ve %7 ile 11-15 yılları arasında hizmet görenler oluşturmaktadır. 16 yıl ve üstünde görev yapan öğretmenlerde ise tükenmişliğe rastlanmamaktadır.

Sonuçlar irdelendiğinde 6-10 yıl hizmet süresine sahip beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliği bu derecede yoğun yaşamasının nedeni olarak, mesleğe alışma döneminde (ilk 5 yıl) karşılaşılan bazı sorunlar ve bu sorunların tükenmişliğin en yoğun yaşandığı ikinci dönem denk gelmesi gösterilebilir.

Araştırma grubunun gelir seviyesi dikkate alındığında en çok tükenmişlik yüzdesine %26 ile 1000-1500 ytl arasında geliri olan öğretmenler sahiptir. Bunu 500-1000 ytl ile 1500-2000 ytl arasında %16'lık yüzdelere sahip etmektedir. Yine bu grupta normal tükenmişlik yaşayanlar bütün gelir seviyelerinde en çok frekanslara sahiptir.

Araştırma grubunun yaşanan sosyal çevreden memnun olup olmamaları dikkate alındığında ise, memnun olan öğretmenlerin %32'si tükenmişlik yaşarken, memnun olmayan öğretmenlerin %35'i duygusal tükenmişlik alt boyutunda tükenmişlik yaşamaktadır. Hem bu durum hem de düşük tükenmişlik yaşayanların, memnun olan öğretmenlerden daha fazla olması normaldir. Çünkü sosyal çevre (destek, meslektaş arkadaşlığı, yaşanan yer, vs.) duygusal tükenmenin oluşmasında en büyük etkenlerden biridir.

Kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik incelendiğinde; cinsiyete göre tükenmişlik değerlendirildiğinde erkeklerin %36'sı tükenmişlik yaşarken, bayanların %25'inin tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Burada kişisel başarı boyutundaki tükenmişliğe cinsiyetin etkisi değişiktir. Burada erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlerden daha fazla tükenmişlik yaşadığı göze çarpmaktadır.

Medeni duruma göre kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik değerlendirildiğinde ise evli öğretmenlerin %33'ü tükenmişlik yaşarken, bekar öğretmenlerin kişisel başarı alt boyutunda %37.5 ile daha fazla tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Bu verilerin literatürde yer alan ve Sucuoğlu ile Kuloğlu (1996) tarafından yapılan çalışmayla uyumlu olduğu söylenebilir.

Araştırma grubu öğretmenlerinin çalışma yıllarına (hizmet yıllarına) göre kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlikleri dikkate alındığında en çok tükenmişlik yüzdesine sahip olanların %42 ile 0-5 yıl arası hizmet süresine sahip olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Hemen arkasından sırayla; %36 ile 6-10 yıl arası hizmet süresine, %29 ile 11-15 yıl arası hizmet süresine ve %17 ile 16 yıl ve üzerinde hizmet süresine sahip olan öğretmenler gelmektedir.

Araştırma grubunun gelir seviyesi dikkate alındığında en çok tükenmişlik yüzdesine % 96 ile 1000-1500 ytl arasında geliri olan öğretmenler sahiptir. Bunu 500-1000 ytl, %81 ile takip etmektedir. 2000 ytl ve üzeri geliri olan öğretmenlerin ise kişisel başarı alt boyutunda düşük tükenmişlik yaşadığı görülmüştür.

Araştırma grubunun yaşanan sosyal çevreden memnun olup olmamaları dikkate alındığında ise, memnun olan öğretmenlerin %32'si tükenmişlik yaşarken, memnun olmayan öğretmenlerin %35'i kişisel başarı alt boyutunda tükenmişlik yaşamaktadır.

Duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik dikkate alındığında, cinsiyete göre tükenmişlik değerlendirildiğinde erkeklerin %67'si tükenmişlik yaşarken, bayanların ise %56'sının duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşadığı görülmektedir.

Medeni duruma göre duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik değerlendirildiğinde ise evli öğretmenlerin %67'si tükenmişlik yaşarken, bekar öğretmenlerin duyarsızlık alt boyutunda %56 ile daha az tükenmişlik yaşadığı görülmektedir.

Duyarsızlaşma alt boyutunda 500-1000 ytl arası gelir seviyesine sahip olan öğretmenlerinin %18.4'ü normal boyutlarda tükenmişlik yaşarken, çoğunluğu oluşturan %81.6'lık kesim yüksek tükenmişlik yaşamaktadır. Diğer yandan 1000-1500 ve 1500-2000 ytl ve üstü gelire sahip olan öğretmenlerin tamamı duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşamaktadır. Çoğunluğun duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşaması düşündürücüdür.

Hizmet süreleri incelendiğinde duyarsızlaşma alt boyutunda en yüksek tükenmişlik grubunu, %100 ile 16 yıl ve üzeri hizmet süresine sahip öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Bu oranı sırasıyla; %93 ile 11-15 yıl arası, %92 ile 0-5 yıl arası ve %84 ile 6-10 yıl arası hizmet süresine sahip olan öğretmenler izlemektedir.

Araştırma grubunun yaşanan sosyal çevreden memnun olup olmamaları dikkate alındığında ise, memnun olan öğretmenlerin %91'i tükenmişlik yaşarken, memnun olmayan öğretmenlerin %85'i duyarsızlaşma alt boyutunda tükenmişlik yaşamaktadır.

Baykoçak (2002), Bursa ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik sorununu incelemiştir. Çalışma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliği asgari ölçüde yaşadığı görülmüştür. Cinsiyet

değişkeninde bayan öğretmenlerin duygusal tükenme ve kişisel başarı alt boyutunda tükenmişliği daha fazla yaşadıkları görülmüştür. Cinsiyete göre oluşan bu durum yapılan çalışmadan elde edilen sonuçla uyumaktadır. Ancak yaşanan tükenmişlik yüksek çıkmıştır. Bu yönüyle ise iki çalışmanın birbiriyle paralellik arzemediği tespit edilmiştir.

Öğretim görevlilerinde yapılan diğer bir araştırma da cinsiyetin duygusal tükenmişlikte önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır (Budak, Sürgevil, 2005, s. 103).

Mesleğe yeni başlayan beden eğitimi öğretmenlerinin, meslekte deneyimi olan öğretmenlere nazaran kişisel başarı alt boyutunda tükenmişliği daha fazla yaşadıkları görülmektedir. Yapılan çalışmanın bu yönüyle literatürdeki diğer çalışmalarla uyumlu olduğu söylenebilir (Baykoçak 2002; Doğan, 2006). Ergin (1992), Sucuoğlu ve Kuloğlu (1996), Barut ve Kalkan'ın (2002) araştırmalarında çalışma süresi arttıkça kişisel başarı düzeyinin de arttığı saptanmıştır. Bu sonuçlar bulgularımızı destekler niteliktedir.

Çalışmasının ilk yıllarında öğretmenin meslek hayatına uyum sürecinde kendine güven duygusunun eksikliği, öğretmenlerin problemlerle başa çıkma becerisinin düşüklüğü, tecrübe eksikliği gibi durumlar zaman zaman yılgınlığa sebep olmaktadır. Problemlerin yoğun olarak görülmesinin de mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin kişisel başarı alt boyutunda tükenmişliği yaşamasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Doğan (2006) Adıyaman ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliğini tespit etmek için bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucuna göre erkek öğretmenlerin duyarsızlaşma alt boyutunda bayanlardan daha fazla tükenmişlik yaşadığını saptamıştır. Aynı çalışmada medeni duruma göre duyarsızlaşma alt boyutunda evlilerin daha fazla tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür. Elde edilen tez sonuçları Doğan (2006) tarafından yapılan araştırma ile karşılaştırıldığında erkek öğretmenlerin duyarsızlaşma alt boyutunda daha fazla tükenmişlik yaşamaları

yönüyle uyushmaktadır. Ancak medeni durum dikkate alindiğinde duyarsizlaşma alt boyutunda tükenmişlik sonuçlarıyla uyushmamaktadır.

Duyarsizlaşma alt boyutunda medeni durum dikkate alindiğinde anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen, bulgular evlilerin bekarlardan daha fazla tükenmişlik yaşadığını göstermektedir. Bu durum literatürdeki bazı çalışmalar ile uyushmamaktadır (Maslach ve Jackson 1981; Ergin, 1992).

Elde edilen bulgular Kırılmaz vd. (2003) tarafından yapılan çalışmayla, elde edilen en yüksek ve en düşük puanların sırasıyla duyarsizlaşma alt ölçeğinden ve duygusal tükenmişlik alt ölçeğinden olması bakımından uyumluluk göstermektedir. Ancak genel tükenmişlik ölçeğinde elde edilen sonuçlara bakıldığında ise Kırılmaz vd. (2003) tarafından yapılan çalışmada elde edilen genel tükenmişlik ölçeği yüzdelerinin yüksek olduğu görölmektedir.

Elde edilen bu sonuçlar ışığında şu önerileri dile getirmek mümkündür:

1. Öğretmenlerin çalışma ortamları ve şartlarının iyileştirilmesi,
2. Okul yönetiminin beden eğitimi öğretmenlerine yeterli desteği vermesi,
3. Okullardaki malzeme ve tesislerin iyileştirilmesi,
4. Beden eğitimi öğretmenlerine gereğinden fazla sorumluluk yüklenmemesi,
5. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlere karşılaşılabileceği sorunlar anlatılıp, bu sorunlara en uygun çözümleri bulabilmesi için yardımcı olunması,
6. Çalışma zamanlarının iyileştirilmesi; dolayısıyla insanlarla yapılan yakın çalışmalardan doğabilecek tükenmişliklerin önüne geçilmesi alınabilecek önlemlerden bazılarıdır.

KAYNAKLAR

ADAMS, S. H., “*Liability and The Physical Education*”, Physical Educator, V. 41, No. 4, December 2004, pp. 201-204.

ALTINTAŞ, E., “*Teknik Öğretmenlerde Tükenmişlik Düzeyini Etkileyen Bazı Faktörler ve Yardımcı Değişkenler*”, 4. Ulusal Eğitim Bilgileri Kongresi, Eskişehir, 10-12 Eylül 1997.

BAŞARAN, İ. E., “*Eğitim Psikolojisi*”, Bilim Matbaası, Ankara, 1978, s. 24.

BAŞOĞLU, B., “*Ankara İli Devlet Liselerinde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları Üzerine Bir Araştırma*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi, Ankara, 1996, s. 5-6, 11-12.

BAYKOÇAK, C., “*Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları ve Tükenmişlik Düzeyleri (Bursa İli Uygulaması)*”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2002, s. 29.

BAYSAL, A., “*Genel Beslenme*”, Hatipoğlu Yayınevi, Ankara, 1995, s. 54.

BİLGİN, O., “*Temel Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları*”, Medikal Yay., İzmir, 1996, s. 1.

BİLGE, N., “*Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi*”, Kültür Bakanlığı Yayınları, No:1095, Ankara, 1989, s. 27-180.

BUDAK, G., SÜRGEVİL, O., “*Tükenmişlik ve Tükenmişliği Etkileyen Örgütsel Faktörlerin Analizine İlişkin Akademik Personel Üzerinde Bir Uygulama*”, D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt: 20, Sayı:2, İzmir, Yıl: 2005, s. 95-108.

BÜYÜKDÜVENÇİ, S., “*Eğitim Felsefesi*”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1987, s. 122.

CHARLES, A., “*Foundation of Physical Education and Sport*”, London, 1983, pp. 13.

ÇALGIN, E. R., “*Niğde İlinde Görev Yapmakta Olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mevcut Durumlarının Değerlendirilmesi ve Mesleki Sorunlarının Tespiti*”, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Niğde, 2003, s. 12.

ÇAM, O., “*Hemşirelerde Tükenmişlik ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*”, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, 1989, s. 9-11.

ÇAM, O., “*Maslach Tükenmişlik Envanterinin Geçerlilik ve Güvenirliliğinin Araştırılması*”, 7. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1993, s. 155-160.

ÇAM, O., “*Tükenmişlik Envanterinin Geçerlilik ve Güvenirliliğinin Araştırılması*”, VII. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ed.: R.Bayraktar, İ. Dağ, Ankara, Eylül 1992, s. 155.

DEMİR, A., “*Hemşirelerin Tükenmişlik Düzeyleri ve Tükenmişliği Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Hemşirelik Yüksekokulu, 1995, s. 38-39.

DOĞAN, Z., “*Adıyaman İlinde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri*”, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Niğde, 2006, s. 57-60.

DOLUNAY, A. B., “*Keçiören İlçesi Genel Liseler ve Teknik-Ticaret Meslek Liselerinde Görevli Öğretmenlerde Tükenmişlik Durumu Araştırması*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2001, s. 35.

D.P.T., “Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı”, S.Ö.İ.K. Raporu, Ankara, 1983, s. 8.

DÜZYÜREK, S., ÜNLÜOĞLU, G., “Hekimlerde Tükenmişlik (Burnout) Sendromu”, Psikiyatri Bülteni 1, Ankara, 1992, s. 108-112.

ERGİN, C., “Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği’nin Uyarlanması”, 7. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ankara, 1992, s. 143-154.

ERKAL, M., “Sosyolojik Açıdan Spor”, Filiz Yayınları, İstanbul, 1982, s. 43-44, 67-68, 72.

ERKAL, M., “Sosyolojik Açıdan Spor”, Beden Terbiyesi ve Spor G. M. Yayını, Ankara, 1986, s. 159.

FİŞEK, K., “100 Soruda Türkiye Spor Tarihi”, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985, s. 8.

FREUDENBERGER, NJ., “Staff Burnout. *Journal of Social Issues*”, 1974, 30, pp. 159-165.

GEZGİN, M. F., AMMAN, T., “Temel Eğitimde Yararlılık Açısından Spor Olgusu”, Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu, Manisa, 1993, s. 12.

GİRGİN, G., “İlkokul Öğretmenlerinde Meslekten Tükenmişliğin Gelişimini Etkileyen Değişkenlerin Analizi ve Bir Model Önerisi”, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1995, s. 57.

GÜÇLÜ, M., “Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Türkiye’de Beden Eğitimi ve Sporun Gelişimi”, Milli Eğitim Dergisi, sayı:150, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/150/guclu.htm> 2001.

GÜÇLÜ, M., “*Kulüplerde Aktif Spor Yapan Üniversite Öğrencilerinin Problemleri ve Beklentilerinin Belirlenmesi*”, Doktora Tezi, G. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2000, s. 3.

GÜNIŞIK, E., “*Eğitim, Beden Eğitimi, Spor Bütünlüğü İçindeki Mesleki Formasyon*”, 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Milli Eğitim Basımevi, III. Bölüm, İzmir, 1992, s. 103.

İKİZLER, C., “*Sporda Başarının Psikolojisi*”, Alfa Basın-Yayıncılık, İstanbul, 1993, s. 72-73.

KIRILMAZ, A. Y., ÇELEN, Ü., SARP, N., “*İlköğretimde Çalışan Bir Öğretmen Grubunda Tükenmişlik Durumu Araştırması*”, <http://www.ilkogretim-online.org.tr>, 2003, s. 2-9.

KOÇ, Ş., “*Eğitim Sistemi İçinde Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeri ve İşlevinin Sistem Yaklaşımı ile Açıklanması*”, 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Milli Eğitim Basımevi, İzmir, 1992, s. 91-98.

MASLACH, C., “*Burnout The Cost Of Caring*”, Neus Jensey Prantich Healt, 1982, ss. 12-99 113.

MASLACH, C., Jackson, S. E., “*Maslach Burnout Inventory*”, Palo Alto, Ca:Consulting Psychologist Press, 1981, pp. 99-113.

MASLACH, C., SCHAUFELI W. B., LEITER, M. P., “*Job Burnout*”, Annual Review of Psychology, Volume: 52, 2001, s. 397-422.

M.E.B., Liselerde Ders Geçme ve Kredili Sistem Yönetmeliği, 1992, s. 7.

M.E.G.S.B., “*İlköğretim Okulları, Lise Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları*”, İstanbul, 1988, s. 5, 7-8, 14.

M.E.B., “İlköğretim Okulları Lise Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları”, M.E.B. Basımevi, Ankara, 1997, s. 8.

ÖZER, R., “Rehber Öğretmenlerde Tükenmişlik Düzeyi, Nedenleri ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998, s. 17.

ÖZKAN, H., “Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirmek İçin Bir Model”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir, 1999, s. 37.

ÖZYİĞİT, C., “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Bugünkü Eğitim Sistemi İçindeki Yeri ve Önemi”, 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Mili Eğitim Basımevi, İzmir, 1992, s. 80.

SCHWAB, R. L., Iwanichi, E. F., “Who are Our Burnedout Teacher”, Educational Research Quarterly, 1982, 77:2, ss. 5-17.

SIVACI, S., “Sınıf Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Matematik Alan ve Meslek Bilgisi Yeterlilikleri ile Derse Yönelik Tutumları”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, s. 39.

SUCUOĞLU, B., Kuloğlu, N., “Özürlü Çocuklarla Çalışan Öğretmenlerde Tükenmişliğin Değerlendirilmesi”, Türk Psikologlar Dergisi, Cilt 1, Haziran 1996, s. 36.

TAMER, K., “Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi”, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Ders Kitabı, Meteksan Ltd. Şti., Ankara, Nisan 1987, s. 4.

TEZCAN, M., “Boş Zamanlar Sosyolojisi”, Ankara, 1987, s. 101-102.

THOMAS, S., CORAL, L. A., “*Neiglence and the Physical Education Teacher, Legal Procedures and Guideliens*”, Physical Educator, ö. 39, No. 4, December 1982, pp. 201-204.

TUNCAY, H., “*Engellilerde Beden Eğitim ve Spor*”, 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Milli Eğitim Basımevi, İzmir, 1992, s. 346.

TÜMKAYA, S., “*Öğretmenlerde Tükenmişlik ve Bunu Gidermeye Yönelik Çalışmalar*”, 1. Eğitim Bilgileri Kongresi Bildirileri, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Adana, 1995, s. 25-27.

VARIŞ, F., “*Eğitimde Program Geliştirme*”, Ankara, 1987, s. 75.

WRIGHT, T. A., DOUGLAS, G. B., “*The Contribution of Burnout to Work Performance*”, Journal of Organizational Behavior, 18, 1997, pp. 491-499.

YAVAŞ, M., İLHAN, A., “*Beden eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Metodları*”, Melise Matbaacılık, Bursa, 1996, s. 23-24.

EK 1

ANKET FORMU

Sevgili Beden Eğitimi Öğretmenleri; Bu anket “ Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sorunları ve tükenmişlik düzeyleri üzerine bir araştırma ” konulu yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Katkılarınız için teşekkür ederim.															
Saygılarımla Ş. Yetkin ÖZKAN															
1. Yaşınız		2. Cinsiyetiniz		3. Görev yaptığınız okul		4. Eğitim düzeyiniz									
E		B		İ.Ö.		O.Ö.		Lisans		Yüksek Lisans		Doktora			
5. Medeni durumunuz				6. Hizmet yılınız				7. Gelir seviyeniz (ytl)							
Evli		Bekar		500-1000		1000-1500		1500-2000		2000 üzeri					
8. Görev yaptığınız yer?				9. Gelir getirici ek bir iş yapıyor musunuz?											
İl				İlçe				Evet		Hayır					
10. Cevabınız “Evet” ise ne iş yapıyorsunuz?						11. Okulunuz spor tesisi ve malzeme açısından yeterli mi?									
Ticaret		Hakemlik		Antrenörlük		Evet		Hayır							
12. Bulunduğunuz sosyal çevreden memnun musunuz?						13. Okul yönetiminden yeterli desteği alabiliyor musunuz?									
Evet		Hayır		Evet		Hayır									
14. Mesleğinizle ilgili gelişmeleri takip edebiliyor musunuz?						15. Genel olarak mesleğinizden memnun musunuz?									
Evet		Hayır		Evet		Hayır									
<i>Aşağıdaki soruları, size en uygun olan seçeneği işaretleterek cevaplayınız.</i>						0		1		2		3		4	
						Hiçbir Zaman		Çok Nadir		Bazen		Çoğu Zaman		Her Zaman	
16. İşimden duygusal olarak uzaklaştığımı hissediyorum.															
17. İş dönüşü kendimi ruhen tükenmiş hissediyorum.															
18. Sabah kalktığımda bir gün daha bu işi kaldıramayacağımı hissediyorum.															
19. Bütün gün öğrencilerle yoğun ilişkide olmak beni çok yıpratıyor															
20. Yaptığım işten yıldığımı hissediyorum.															
21. Bu mesleğin beni duygusal olarak katılaştırmasından (sertleştirmesinden) endişe ediyorum.															
22. İşimden soğuduğumu hissediyorum.															
23. Yolun sonuna geldiğimi hissediyorum.															
24. Doğrudan insanlarla çalışmak bende aşırı gerginlik yaratıyor.															
25. Öğrencilerimin sorunlarına en uygun çözüm yollarını bulurum.															
26. Öğrencilerimle aramda rahat bir hava yaratırım.															
27. Yaptığım iş sayesinde insanların yaşamına katkıda bulunduğumu hissediyorum.															
28. Çok şeyler yapabilecek güçteyim.															
29. Öğretmenlik mesleğinde kayda değer birçok başarı elde ettiğime inanıyorum.															
30. Öğrencilerimin neler hissettiklerini hemen anlarım.															
31. İnsanlarla yakın bir çalışmadan sonra kendimi canlanmış hissedirim.															
32. İşinizde duygusal sorunlara serinkanlılıkla yaklaşabiliyor musunuz?															
33. İşinizde çok fazla çalıştığınızı hissediyor musunuz?															
34. Öğrencilerinizin bazı problemlerinden dolayı sizi suçladıklarını hissediyor musunuz?															
35. Öğrencilerinize ne olduğunu umursar mısınız?															
36. Bu mesleğe girdiğinizden beri insanlara karşı daha katı olduğunuzu hissediyor musunuz?															
37. Bazı öğrencilerinize kişiliği olmayan nesneler gibi davrandığınızı hissediyor musunuz?															

ÖZGEÇMİŞ

4 Ocak 1983 tarihinde Gaziantep’te doğdum. İlköğretim 3. sınıfa kadar Adana Çukurova İlkokulu’nda okuduktan sonra ailem kaydımı Adana Seyhan Recep Birsin Özen İlköğretim Okulu’na aldırdı. İlköğretim sürecimi bu okulda tamamladıktan sonra ortaöğretimime Adana Şehit Temel Cingöz Lisesi’nde başladım ve buradan mezun oldum. Daha sonra Şanlıurfa Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü’nü kazandım ve burada 2 yıl okuduktan sonra yatay geçişle Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’na geçip, buradan mezun oldum. Halen Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yüksek lisans yapmaktayım.